

GRUDA

M E S E Č N I K
Z A K M E T S K O
P R O S V E T O

ŠTEV. 7. • JULIJ 1939 • LETO XVI.

VSEBINA

Jože Danev: Pesem žanjic — J-o: Svet in mi — Rešimo mladino pred alkoholom — Nekaj misli ob košnji in žetvi — Veličastne manifestacije slovenskega podeželja — Ob petletnici smrti dr. Janžeta Novaka — † Jovan M. Jovanović — Spominu Aleksandra Stambolijskega — Baltiške države — Dašek: Denar in njegovi sorodniki — Razlaga tujih besed — Jič: Po stopetdesetih letih — Odmevi iz naših vasi — Ivan Nemeč: Naš svet med Dravo in Donavo — Tudi dekleta odhajajo — za kruhom — Naši razgovori — Naš vrt — Za kuhinjo — Vinko Kristan: Ko je žito gorelo... — Za prosti čas naj pride smeh v vas

Mesečnik za kmetško prosveto ● Izhaja vsak mesec ● Celoletna naročnina din 25.—, posamezna številka din 3.— ● Rokopisov ne vračamo ● Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: Uredništvo »Grude«, Ljubljana, Pražakova ulica 11 ● Uprava »Grude« je v Ljubljani, Pražakova ulica 11, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe) ● Poštno čekovni račun »Grude« ima št. 13.440
Urednik: Ivan Kronovšek ● Izdaja Zveza kmetjskih fantov in deklet, oba v Ljubljani ● Tiska Tiskarna Slatnar, d. z o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

Uredništvo obvešča

ŠE VEDNO JE NEKAJ naročnikov, ki naročnine še niso nakazali. Prosimo tudi vas, da poravnate dolžni znesek, ker nam je terjanje silno neprijetno. Položnico-golico dobite na pošti, na njo vpišite številko našega čekovnega računa 13.440 in znesek dinarjev 25.— poleg našega naslova. Potem bo stvar v redu in boste brez skrbi. — Ne pozabite na svojo dolžnost!

»GRUDA«

Mestna

HRANILNICA LJUBLJANSKA

ima vlog nad
din 400.000.000.—
Lastne rezerve
din 28.650.000.—

Daje
posojila na menice in vknjižbe

Za vse obveze hranilnice
jamči

MESTNA OBČINA
LJUBLJANSKA

ŠIVALNI STROJI

s tovarniško garancijo na
ugodne mesečne obroke.
Rabljene stroje vzamemo
v račun, isti tudi po zelo
ugodnih cenah na prodaj!

NOVA TRGOVINA

Tyrševa cesta 36

(nasproti Gospodarske zveze)

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

7.

JULIJ 1939

XVI.

Jože Danev:

Pesem žanjic

*Po poljih se naših žito zlati,
poljublja ga veter z dobrave,
med hribi, po dolih šumi, valovi,
noseč pesem našo v daljave.*

*Z rdečimi rutami smo kakor mak
med zlatim valovjem pšenice;
ko sonce zaide, na vas pade mrak,
zajopmo vedre žanjice.*

*Me žanjemo klasje s trdo roko
in rute nam v vetru vihrajo;
vsem nosimo kruha z dobrotno dlanjo,
a kaj nam drugi zanj dajo? ...*

*Le žanjimo klasje s trdo roko,
in srp naj naš v soncu zasije,
zajopmo uporniško pesem v nebo,
da dan nam svetlejši zasije.*

J.-o.:

Svet in mi

Kdor danes trezno gleda na vse dogodke na svetu, ta ve, da se s silovito naglico bliža čas, ki bo narode prevejal in ljudstva presejal, kakor jih še ni v svetovni zgodovini. Mirno lahko rečemo, da je ta čas že tu. Kakor se svetovna vojna ni začela šele l. 1914., ampak že l. 1908., ko je bila anektirana Bosna in Hercegovina, tako se je sedanja kriza v Evropi začela že z osvajanjem Abesinije po Italiji. Od te-

daj imamo po vsem svetu dogodke, ki so položaj vedno bolj ostrili; v Španiji je izbruhnila državljanska vojna, ki so jo izzvali španski fašisti in generali na pritisk veleposestnikov in velikega kapitala; Japonska je udarila na Kitajsko zopet na željo japonske vladajoče gospode, da bo mogla izkoriščati ogromno bogastvo kitajske zemlje in obenem tudi kitajsko ljudstvo; Nemčija, ki se je s Hitlerjevim na-

stopom začela strašno oboroževati, je segla po Avstriji in po Sudetih. Potem je prišla Češka, Slovaška itd.

Ob pričetku vsakega teh dogodkov je svet pretresel mraz; ali bo spet izbruhnila svetovna vojna? Do danes se je vsak spor po vojni omejil; toda samo vprašanje časa je, kdaj se bo zgodilo nekaj takega, kar bo vrglo svet v novo, še strašnejše klanje kot je bila svetovna vojna.

Kako bomo to silno vihro prestali mi, Slovenci?

Dejstvo je, da smo l. 1918. Slovenci izgubili Koroško in Primorsko, deloma tudi zato, ker nismo bili pripravljeni in dosti zavedni; tako tudi nismo bili deležni svobode po revoluciji l. 1848., ker si je sami nismo znali ustvariti. Usoda naroda in njegova sreča je vedno le v njegovi moči in volji, ker le narod sam, če je zrel seveda, si bo znal ustvariti tako bodočnost, ki njemu prija. Zato je neizmerno važno, da imamo danes zgrajen svoj nazor in svoj narodni program; ne na papirju, v srcih in v dejanju mora biti ta program!

Ponosni smo, da mi ta program že imamo, da imamo nazor, ki edini more danes zgraditi človeku lepše življenje na zemlji. Naša organizacija je svobodna in ni zavisna od nikake stranke ali strankarske klike; s ponosom se imenujemo revolucionarje; ne revolucionarje besed, ampak dejanj; revolucionarje, ki hočejo graditi in ne samo rušiti. Svoboden je naš nazor, zgrajen iz hotenja po srečnem in boljšem življenju našega malega človeka, kmeta in delavca! Naše geslo je: resnica, pravica in ljubezen! Mi ne sejemo sovraštva in raz-

dvajanja, naša naloga je, da združimo vse tisto dobro v narodu, kar iskreno misli in vse one, ki jim je res pri srcu blagor domovine in ne mislijo pri tem na lastne koristi. Približajmo se vsakomur z ljubeznijo Kristusovo; mi, poštena slovenska mladina smo jo vzeli v svoja srca nepopačeno, ne tako kot jo oznanjajo ljudje, ki nimajo v sebi nobene toplote več za bližnjega in bi bili pripravljeni storiti vse samo, da bi imeli od tega korist.

Naše organizacije na deželi naj bodo plameni, okrog katerih se bodo zbrali vsi, ki iskreno čutijo za ljudstvo in žele drugim in sebi boljših dni. Spoznanje, da si moremo to le *sami* ustvariti, pa jim moramo vcepiti mi, vsi skupaj, s svojim vzgojnim in prosvetnim delom.

Slovenska akademska mladina na univerzi v Ljubljani je dala v tem zgled vsemu narodu; združila se je in vrgla na stran vse ono, kar jo je razdruževalo. Naša naloga je, da sledimo tej mladini in po našem podeželju naj bodo ravno Društva kmetijskih fantov in deklet ognjišča, od koder bodo izšle iskrene besede in vzpodbuda za strnitev vsega naroda v obrambo miru, svobode, države in kulture! Uničimo tujo propagando z globoko narodno zavestjo in dokažimo ljudstvu, da bi mu bil s svobodo odvzet tudi kruh! Zavedajmo se, da bo ostalo naše le tisto, kar si bomo sami priborili; nihče nam ne bo ničesar navrgel!

Mladina naj bo tudi na deželi pionir boljše bodočnosti naroda in ljudstva, to pa bo le, če bo poznala potrebe in naloge časa in če bo zavedna.

Rešimo mladino pred alkoholom

Pod tem naslovom je izdal Higieniski zavod 80 strani obsegajočo knjigo z naslednjo vsebino: dr. B. Škerlj: »Vpliv alkohola na dedno tvarino«, dr. Ivo Pirca: »Prehrana otrok in alkoholizem«, dr. Stanko Gogala: »Alkoholizem in vzgoja«, univ. prof. Aleksander Maklecov: »Zaščita mladine pred alkoholom s pravnega stališča« in Vojko Jagodič: »Smernice dela proti alkoholizmu s posebnim ozirom na mladino«.

Od vseh navedenih poglavij je gotovo najvažnejši in najbolj aktualen (sodoben) prispevek dr. Pirca, ko obravnava prehrano mladine na podeželju v zvezi z alkoholizmom in ko prihaja do zaključka, »da je trdno prepričan, da bi sleherni otrok, ki danes nosi za prigrizek s seboj v šolo žganje, ali ga pije za zajtrk, rajši zavžil skodelico mleka s kruhom in da bi tista mati v Halozah, ki mesto zabele zalije žgance z vinom, rajši z mastjo zabelila in jih zalila z mlekom, če

SLOVENSKA KMETSKA MLADINA NA DELU

Nekaj misli ob košnji in žetvi

Mesec julij. Čas košnje in žetve, dvoje težkih in najlepših kmetjskih del. V košnji se skušajo fantje, v žetvi dekleta. Vsakokrat se mi vsiljujejo razne misli in vprašanja.

Gledam fante in može, kadar kosijo. Koliko samozavesti in ponosa je v njih! Kako svoboden je njih razmah in korak! Toda postavi jih v trgovino ali v kakšen urad. V trgovini zlezejo skup; zdi se ti, da so prišli prosit, a ne da bodo plačali z lastnim in z znojem namočenim denarjem. Enako v uradu. Kje je ostala njih samozavest, kje njih ponos? In dekleta!? Kako hite pri žetvi, katera bo napravila prej in lepši snop.

Pa jih opazuj drugje, na primer v vlaku. Sramujejo se svojih žuljavih rok, ne

ve, kako bi jih skrila. In če jo vprašaj po starših, je zopet v zadregi. Ne ve, kako bi se izvila, da bi ji ne bilo treba povedati, da je njen oče kmet ali delavec in njena mati kmetica ali delavka. Kdo nosi krivdo za to? Kako dolgo bo to še trajalo?

Tovariši, tovarišice! Kot ste samozavestni in ponosni pri delu, takšni bodite tudi drugod! Pokažite, da ste ponosni, čeprav ste kmetjskega in delavskega rodu. Kadar boste cenili sami sebe, svoje delo in stan, takrat vas bodo cenili tudi drugi. Trava se pokosi, žito požanje, da bo zrastle na tem mestu novo življenje. Tako tudi mi vzremo iz sebe zavest suženjstva in vzbudimo zavest svobodnega delovnega človeka, da nam bo lepša bodočnost.

Micka L., Šmartno ob Dreti.

Veličastne manifestacije slov. podeželja

Št. Pavel pri Preboldu

Lepa Savinjska dolina že nekaj let prednjači med mladimi kmetjsko-mladinskimi pokretaši in se z vso odločnostjo bori za pravice kmetjskega ljudstva. Da bi se dostojno oddolžili trdemu kmetjskemu žulju, je tovariško Društvo kmetjskih fantov in deklet v Št. Pavlu pri Preboldu priredilo tekmo kos-

bi ga imela. « Mislim, da ni tem mislim kaj dodati in da leži tu glavni vzrok, da je borba proti alkoholizmu na deželi brezuspešna. Toliko časa, dokler ne bodo socialne razmere na podeželju znosnejše, bo zastoj vsaka borba in zato je dolžnost vseh, da pomagajo dvigniti socialno nizko stoječega kmetjskega in delavskega človeka. Ti isti denar, ki ga danes uporabljajo za razne protialkoholne akcije, pa se naj porabi v naznačeni namen, ki bo gotovo koristnejši in uspešnejši kot pa sama borba proti alkoholizmu. To so naše glavne misli o knjigi sami in jim nimamo kaj dodati.

cev, ki se je spremenila v pravo mladostno manifestacijo, ki je pokazala globoko zavest in odločno voljo hoditi po tej poti do odločilne zmage.

V Dolenji vasi se je pričela v popoldanskih urah zbirati mladina, iz katere je odsevalo navdušenje in borbenost, ki se je pri povorki spremenila v vzkljanje in klicanje slovenski zemlji, svobodi in Jugoslaviji. Na čelu povorke so jahali konjeniki z zeleno in državno zastavo, nato pa so sledili funkcionarji, godba, za njo pa živahna skupina krepkih koscev, ki je dostojanstveno manifestirala naše skupno hotenje. Za kosci so sledile grabljice, nato kolesarji in dolga vrsta ljudstva, ki je iz vseh strani pohitelo, da se pridruži mladini.

Pred okrašeno tribuno so se zbrale posamezne skupine od vseh strani pa so prihajali ljudje, da slišijo besedo mladih neustrahovanih graditeljev lepšega življenja.

Tajnik celjskega Okrožja tov. Aleksander Turnšek je nato otvoril zborovanje in

v vzpodbudnih besedah pozval vse omahljivce, da se pridružijo tistim, ki se z resnico borijo za pravice naše vasi. Odločno je zavrnil kleветnike in podal besedo zastopniku Zveze, tajniku tov. Ivanu Nemcu, ki je v globoko segajočih izvajanjih govoril vsem zbranim iz srca. Rekel je, da bodo kmalu padle stare doraščene trave pod ostrino kose, da bo porastla nova trava; pasti mora vse, kar ruši našo skupnost, kar je povzročilo našo raztrganost in nam prizadejalo toliko gorja. Vsega se mora otresti mladi rod, vsi pa morajo spoznati, da je kmetsko delo velika vrednost za človeštvo.

Tedaj so mahnille ostre kose, osemnajst koscev je krepko zavihtelo ostrine, godba pa je igrala nežno pesem, kakor da bi božala ostrino kose in žuljave roke. Množica je vedno bolj nestrpno pričakovala izid tekme. V nekaj minutah je trava padla, komisija je ocenila uspeh dela, na veseljem prostoru pa so se razdelile nagrade. Z novimi močmi gremo na novo delo!

Vače pri Litiji

Časti in slavi kmetskega dela je bila posvečena tekma koscev, ki jo je priredilo naše Društvo kmetskih fantov in deklet na praznik 29. junija t. l. Pripekajoče sonce ni motilo, da se ne bi zbrala sredi trga nadebudna kmetska mladina s kosami in grabljami na ramah. Iz trga se je razvil lep sprevod s konjeniki na čelu, od katerih je prvi nosil zeleno zastavo; njim je sledila moravska godba na pihala, za njimi so korakali mali kosci in grabljice, nato kosci-tekmovalci, grabljice in kolesarji. Vzklikanja kmetškemu delu, prepevanja in vriskanja ni bilo konca.

Ko se je zbrala na tekmovališču velika množica ljudstva, ki jo je pozdravljala slavolok z napisom: »Vstani, zdrami se slovenska vas, ker nov prihaja čas!«, je stopil na govorniški oder društveni predsednik tovariš Ivan Obreza in pozdravil zastopnike in goste. Za njim je sporočil pozdrave dolenske kmetske mladine tov. Josip Udovič, ki je pozval kmetsko mladino in ljudstvo k slogi, da bo borba za kmetske pravice uspešna. Nato je govoril delegat Zveze kmetskih fantov in deklet tov. Jože Danev, ki se je spomnil kmetskih borcev in v vznepenih besedah pozval kmetsko ljudstvo, da naj sledi ideji velikih kmetskih voditeljev. Po končanem govorih je zaigrala godba »Hej Slovani«, pričela se je tekma, katero so spremljali vsi z živim zanimanjem. Po tekmi pa se je vršila prijetna kmetska zabava.

Kmetski praznik v Vačah je utrdil v nas kmetsko misel, da ji bomo vedno sledili in se borili za staro pravdo pod zelenim praporom!

Šmartno ob Dreti

Temni oblaki so sicer ves dan 2. julija t. l. oznanjali in prikazovali klavrno vreme, toda kljub temu ni moglo preprečiti manifestacije Društva kmetskih fantov in deklet. V Krašah se je začela zbirati mladina in se razporedila v krasno povorko, ki je res na dostojen način prikazala, da je mladi rod dozorel in da ponosno in odločno stopa novi dobi nasproti. Na čelu povorke so jahali jezdeci-konjeniki z zastavami, nato pa so sledili vezači, brhke in krepostne žanjice, mali kosci, male grabljice, velike grabljice in kolesarji. Ob navdušenem vzklikanju je povorka prispela pred slavnostno tribuno, nad katero je bilo zapisano: »Za srečo in skupnost vasi, se kmetska mladina bori!« Predsednik društva je nato pozdravil množico in podal besedo tajniku Zveze tov. Ivanu Nemcu. Zvezin delegat je v odločnih in neovrgljivih besedah pojasnil borbo kmetske mladine, ki hoče priboriti vsemu našemu narodu novo dobo in boljše življenje. Po mladinskem zborovanju je sledila tekma koscev, na kateri je prvo nagrado dosegel tov. Franc Stradovnik. Ljudstvo je z velikim zanimanjem sledilo tekmi in se združilo duševno z mladimi pokretaši. Kmetska mladina v Šmartnem ob Dreti s svojo dobro organizacijo in polna zavednosti — ustvarja temelj za splošen preporod slovenske vasi.

Muhaber na Dolenjskem

Vsa okolica je ostala pod globokim vtisom mogočne manifestacije kmetske mladine, ki jo je priredilo Društvo kmetskih fantov in deklet v Muhaberu v nedeljo, dne 9. julija t. l.

Že zgodaj popoldan so se pričele zbirati skupine v Bršljinu in življenje tihe vasi se je na mah spremenilo v živo in odločno manifestacijo vstajajoče kmetske mladine. Med zbiranjem povorke pa je hitelo ljudstvo od vseh strani na tekmovalni prostor. Prijazen muhabeški hribček je dobrohotno sprejemal množico, ki je željno pričakovala povorko in se pričela tudi zbirati ob vsej poti iz Bršljina pa do tekmovališča. Novomeška godba je nato zaigrala poskočno koračnico, skozi dolgo kilometrsko kolono pa je bilo slišati samo en glas prekipevajoče mladosti, borbenosti in moči. Ponosni konjeniki so nosili naprej državne in zelene

zastave, njim je sledila zastava Društva kmetjskih fantov in deklet iz Št. Janža, potem zastopniki Zveze in Okrožja, nato pa je odmevala sveža in navdušena pesem žanjic. Za žanjicami je korakal zastavonoša domačega društva, nato pa vezači, ki so nosili žito kot simbol življenja in kruha. Postavni kosci so dostojanstveno izpopolnjevali povorko, iz njih grl pa je zvenel klic zmage »Gubčeve vojske«, ki se bori za srečno rešitev kmetjskega ljudstva in vsega naroda. Krasno skupino so tudi tvorile grabljice, ki so neprestano vzklikale svobodi, pravici in resnici in udarni kmetjsko-mladinski armadi.

Pot kmetjske mladine iz Bršljina na tekmovališče v Muhaber je bila res pot življenjske moči, ki nikdar ne bo propadla, ampak se bo večala do končnega uspeha in zmage.

Na tekmovališču se je zbrala ogromna množica — blizu 3000 ljudi, katero je razslavnostno tribuno pozdravil tajnik Okrožja tov. Petrič. Godba je nato zaigrala državno himno, ki je dostojanstveno zvenela sredi

pšeničnega polja, takoj nato pa je spregovoril Zvezin delegat in tajnik tov. Ivan Nemeč.

Govornikove besede so odmevale tako, kakor da govori vsa mlada armada in se slišale doli do Bršljina. Rekel je, da danes, ko se dviga iz te zemlje zlata pšenica — kruh, moramo izkazati tej največji vrednosti tudi največje spoštovanje. Trde žuljave roke so pričre našega trpljenja, toda tudi pričre, da slovenska zemlja nikdar ne bo več padla v žrelo tujega pohlepa. Za odločnimi besedami govornika je godba zaigrala »Zeleni prapor« — kmetjsko himno, ki jo je množica prav tako poslušala odkritih glav. Skrivnostno so se poigravali borbeni zvoki s klasjem pšenice, ki so nalahno drhteli v vetru, množica pa je onemela in kakor v molitvi strmela v rumeneče žito.

Brhke žanjice so nato pognale srpe, lahni akordi valčka pa so zazibali vso množico v valujoče navdušenje. Vsa množica se je ta dan spremenila v eno dušo in v eno telo. Zmagala niso samo srca, zmagale so tudi duše, zmagalo je krušno polje zlate pšenice.

B I Z E L J S K O

Malokatera slovenska vas vidi in doživi takšen veličasten praznik, kakor se je vršil v nedeljo, dne 9. julija t. l. na Bizeljskem. Društvo kmetjskih fantov in deklet je v popolnosti dokazalo svojo življenjsko silo, ki se nobenega vetra in nobenega pritiska ne ustraši, kadar gre za mogočno misel kmetjsko-mladinskega pokreta. Najbolj značilno pa je, da so se manifestacije udeležili vsi, tudi tisti, ki so bili med pripravami ustražovani. Udali so se, saj jih je nagnalo srce in se pridružili udarni povorki, ki je tako dostojanstveno korakala skozi vas na tekmovališče.

Vse žuljave roke so ta dan prijele za orodje, da ga z resničnim praznikom v duši ponese ponosno radi počastitve — kmetjskega dela.

Opazovalci so presenečeni gledali povorko, ki jo je vodil društveni predsednik tovariš Škof v narodni noši z društveno zeleno zastavo; takoj za njim pa je sledila konjenica z državnimi in slovenskimi zastavami; za njimi godba na pihala iz Kapel, nato pa člani v četverstopih. Njim je sledila ponosna in slikovita skupina zelenih zastav s štiriperesnimi deteljicami, katere so na konicah krasile srebrne, v soncu lesketajoče

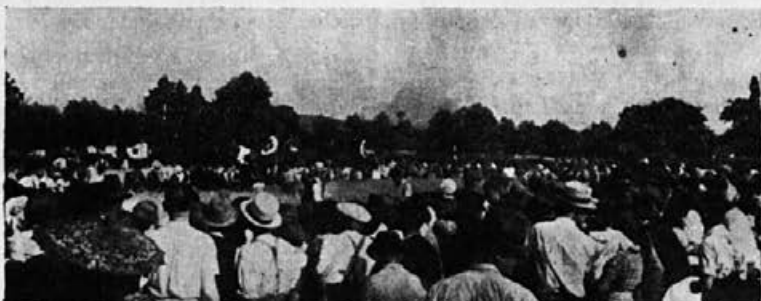
Ponosni konjeniki na čelu povorke

kose. Nato so korakale sveže žanjice, ki so v dečvah prikazale res lepoto in neprisiljeno brhkost kmetjskih deklet. Za žanjicami so sledili v dolgih kolonah kolesarji, nato pa okrašeni vozovi, na katerih je mladina na najlepši način prikazovala vse vrste kmetjskega in gospodinjskega dela. Za obsežno in veličastno povorko, katero je prešinjala narodno petje, vrskanje in vzklikanje, je sledila ogromna množica ljudstva in pokrila tekmovališče pred lepo okrašeno tribuno. Čez 2000 ljudi je manifestiralo za kmetjsko slogo in vaško skupnost.

Slavnostno zborovanje je nato otvoril predsednik društva tov. Škof in prisrčno pozdravil množico. Nato je imel navdušen govor tajnik društva tov. Viktor Stermecki za

njim pa je govoril Zvezin predsednik tov. Ivan Kronovšek, ki je z mogočno besedo obrazložil pomen Društva kmetjskih fantov in deklet, cilje kmetjskega gibanja in temeljito obračunal z razdiralci vaške sloge in grobokopi našega narodnega napredka. Izvajanjem tov. predsednika je množica spontano pritrjevala in dajala duška proti vsem nečednostim, ki so se nedavno dogodile.

Po končanem zborovanju je sledila tekma žanjic; srpi so se odločno pognali v pšenico, dekleta so spoštljivo tekmovala za čast in pravico, ponos in resnico — za veličino kmetjskega dela. Kmetjski praznik na Bizeljškem je bil veličasten in istočasno prepričevalen dokaz, kaj misli in hoče in v katero smer koraka slovensko podeželje.

Velikanska množica spremlja z živahnim zanimanjem potek tekme žanjic na Bizeljškem

Sv. Lovrenc v Slov. goricah

Mogočnim kmetjskim praznikom, ki jih prireja kmetjska mladina širom Slovenije, se je v nedeljo 9. julija t. l. pridružilo tudi Društvo kmetjskih fantov in deklet pri Sv. Lovrencu v Slovenskih goricah s prireditvijo tekme žanjic.

Kljub težkim prilikam, v katerih deluje naša požrtvovalna mladina radi nerazumevanja nekaterih, ki skušajo ovirati njeno delo, se je zbralo veliko število ljudi, ki jih je v imenu domačega društva pozdravil tov. Franc Holc. V imenu ptujskega Okrožja je spregovoril tov. Jurij Cestnik, Zvezo pa je zastopal tov. Vladimir Kreft, ki je v svojem lepem govoru pozval ljudstvo, da končno spregleda in raztrga tiste vezi, ki so ga tiščale k tlom, da se ni moglo dvigniti in zahtevati svojih pravic; taka je bila zasluga raznih politikantov in pokvarjencev, ki se jim je posrečilo razdvojiti vas tako, da je sosed videl v sosedu, ki je imel drugačno strankarsko prepričanje, sovražnika, ne pa sotrpinja, ki ga tiščijo iste krivice, ki je prav

tako raztrgan in prav tako strada. Govornika so nagradili z burnim odobravanjem.

Po govorih se je pričela tekma, ki je zbudila živo zanimanje gledalcev. Dekleta so tudi tu počastila trdo kmetjsko delo na dostojen in plemenit način!

Prireditve je prav dobro uspela in smo se zvečer razhajali z zavestjo, da je bila z današnjim dnev izorana nova brazda kmetjsko-mladinske misli.

Šenkov turn

Že ob 2. uri popoldne se je v nedeljo, dne 9. julija t. l. začela zbirati v prijazni vasi Koseze vsa zavedna kmetjska mladina ob veselem razpoloženju in vedrih obrazov vseh fantov in deklet, ki so prihajali od raznih strani, da prisostvujejo prazniku žetve Društva kmetjskih fantov in deklet.

Ob 3. uri se je razvila lepa povorka: na čelu konjenik z zeleno zastavo, za njim pa je dajal povorki takt z udarnimi koračnicami domači tamburaški zbor; nato so sledile vzklikajoče žanjice in vezači, dolga vr-

sta kolesarjev in občinstva pa je zaključila povorko.

Na tekmovalnem prostoru je pozdravil društveni predsednik tov. Viktor Kristan s primernim nagovorom vso zbrano množico, kakor tudi delegata Zveze in Okrožja. Prvi je spregovoril predsednik ljubljanskega Okrožja tov. Ivan Dovč, takoj za njim pa delegat Zveze tov. Jože Danev. Oba govornika sta v svojih govorih poudarjala potrebo po organiziranosti mladine in po čim večji skupnosti in slogi slovenske vasi. Obrnjen k tekmovalkam je tov. Danev dejal, naj tekmujejo z zavestjo, da kruh, ki ga bodo požele, ne bo jedel samo kmetški človek, ampak tudi tisti, ki ne poznajo srpa niti kose, ki pa vendar hočejo naše delo omalovaževati in ga smatrati za umazanega. Množica je oba govornika nagradila z živahnim ploskanjem in odobravanjem. Sledila je tekma. Žanjice so zamahnile. Množica je prisluhnila. Komaj 7 minut je poteklo in že je prva zavriskala in dvignila srp. V kratkih presledkih so ji potem sledile druge.

Po tekmi je vsa množica odšla žejna od navdušenja na veselični prostor, kjer so žanjice dobile zaslužene spominske nagrade in kjer se je obenem razvila kmetška zabava. V večernih urah so ljudje odhajali domov v zavesti, da so dostojno in vredno preživeli kmetški praznik in da v Šenkovem turnu živi zavedna in delavna kmetška mladina.

Gornji Petrovci

Daleč tja gori na Goričko je prodrla kmetško-mladinska misel in tudi tam utrjuje mladi kmetški rod.

Društvo kmetških fantov in deklet v Gornjih Petrovcih je zato priredilo tekmo žanjcev, ki je vzbudila zanimanje vsega ljudstva. Evangeljski župnik g. Godina je imel pri nedeljski službi primerno pridigo o prazniku žetve, popoldan pa se je vršilo kmetško mladinsko zborovanje s tekmo žanjcev. Predsednik društva tov. Franjo Bellec je pozdravil množico ljudstva in poudaril potrebo sloge, ki mora biti vodilja pri vsem nadaljnjem delu. Na naši vasi moramo vzgojiti ponosne Gubce in Ilije Gregoriče, za to mora vse, kar diha, iti z nami za pravico in resnico, za svobodo slovenske zemlje in Jugoslavije.

Zvezin delegat tov. Štefan Kovač je nato spregovoril v domači govorici in žel za izvajanje vihar navdušenja.

Govornik je v govoru tudi povdaril važnost književnega jezika, ki je Prekmurce

pripeljal k splošnemu narodnemu napredku in jih za vedno odtrgal propasti. Delegat je nato spregovoril tudi o tuji propagandi na meji in vzkičnil: »Roke proč od slovenske zemlje!«

Sledila je tekma žanjcev, ki so bili oblečeni v »brgüšah« in prikazovali narodno značilnost, da se je na ta način še bolj poudaril praznik dela. Najboljša žanjca sta bila Koloman Lutar in Ludvik Smodiš.

Prekmurska mladina se zbira odločno pod zelenimi prapori!

Sv. Bolfenk

Tam, kjer so na gričih razprostrti široki vinogradi, je v dolini žitno polje, na katerem so pokazale svoj ponos in počastile kmetško delo mladostne žanjice Društva kmetških fantov in deklet pri Sv. Bolfenku. Tekma se je vršila na njivi tov. Ivana Štamparja, povorka pa se je zbrala pri tov. Tomažiču na Vitanu in odkorakala na tekmovališče v Lačo ves, kakor prava vojska borcev in zavednih kmetško-mladinskih pokretašev. Na čelu povorke je jezdila kmetška konjenica, pred konjeniki pa so nosili venec iz klasja z napisom: »Šetvi rast, žetvi čast!« V povorki je bilo tako živahno, kakor še dolina Vitana in Lača vesi ni videla. Ne samo brhke grabljice v dečvah, kosci, vezači, kolesarji itd., ampak tudi oni najmlajši so se pridružili manifestaciji in spremljali cesto v živo valujoče morje ljudi. Pesem je spremljala pesem, vzklík se je zakril s sto in sto novih vzklíkov — toda mladina je morala izliti svoje srce in dati duška svoji notranji sili, ki hoče z lastnim delom ustvariti novo življenje vsemu ljudstvu.

Mladinsko zborovanje je nato otvoril predsednik društva in ptujskega Okrožja tov. Joško Tomažič in v toplih besedah pozdravil množico, ki je še vedno prihajala. Za domačim agilnim predsednikom so govorili zastopniki ptujskega in murskosoboškega Okrožja tov. Mirko Plepelec, tov. Rudi Titan in tov. Karel Kumin.

Zvezin delegat pa je prispel komaj k razdelitvi nagrad, ker je predhodno govoril na tekmi v Št. Lovrencu. Tov. Vladimir Kreft je nato v globokih in jednatih besedah spregovoril žanjicam, ki se jim je pridružila tudi ostala množica.

Prijetno domače veselje je nato nadaljevalo praznik dela, v trpečega človeka pa so prišli novi upi za novo borbo do končne zmage. Kdo še zmore manifestirati na podoban način? Mladina zmaguje!

Podhosta pri Novem mestu

Veličini kmetskega dela, veličini naroda in države, je bila posvečena okrožna tekma žanjic v nedeljo 16. julija t. l., katero je priredilo Društvo kmetijskih fantov in deklet v Podhosti. Ta praznik je bil obenem tudi proslava 10 letnice društvenega življenja, jubilej pogumnega in uspešnega dela za kulturni in stanovski dvig slovenskega kmetijskega ljudstva. Obletnica je bila obenem tudi proslava zmage nad vsemi tistimi, ki jim prodiranje kmetско-mladinske misli ne gre v račun. 10 let trdega dela pa tudi uspehov je za nami. Prepričani smo, da bodo ob prihodnjem jubileju uspehi še mnogo večji, saj se zavedamo, da je treba delati, samo delati, ker le delo je temelj uspeha.

Povorka se je zbrala pred Podhosto in potem krenila čez vso vas, nazdravljajoča zavedni kmetijski mladini, svoji zemlji, mladi vojski Matije Gubca ter lepši bodočnosti kmetijskega ljudstva. Pred hišami so se zbirale gneče ljudi in pozdravljale smele kmetijske borce ter se potem priključile vriskajoči mladini.

Ko je povorka krenila na tekmovališče, je bil prostor krog in krog že sklenjen od kmetijskega ljudstva, ki je občudovalo strumne vrste in žareče obraze kmetijske mladine. Bilo je čez tisoč ljudi, samih ožganih obrazov in zgaranih rok, ki jih je privabila požrtvovalnost mladine.

Zborovanje je otvoril tov. Bradač, ki je izrazil veliko veselje, da so ljudje dali priznanje njihovem delu s tolikšno udeležbo. To je najboljši znak, da je mladina na pravi poti.

Za njim je povzel besedo zastopnik gorenjske kmetijske mladine tov. Vinko Kristan, ki je v svojem govoru pozval vso kmetijsko mladino, naj se zgrne okoli zelenega prapora svobode, naj se priključi kmetско-mladinski misli in naj vztraja trdno in odločno na začrtani poti.

Delegat in tajnik Zveze tov. Ivan Nemeč pa je v svojih izvajanjih obračunal z vsemi tistimi, ki žive od kmetijskih žuljev, v zahvalo pa delajo z vsemi močmi, da bi to kmetijsko ljudstvo čim dalj držali v nesvobodi, nezavednosti in ga še dalje izžemali in izkoriščali po mili volji.

Po zborovanju se je 15 srpov zajedlo v zlati kruh, ki se je sklanjal od pripeke in še prej kot v 15 minutah je zadnja pšenična bilka ležala povezana v snopu.

Razdelitev nagrad se je izvršila na veseljem prostoru, kjer se je razvila tudi prijetna in domača kmetijska zabava.

Črnelavci

Tekma klepačev, ki jo je priredilo Društvo kmetijskih fantov in deklet v Črnelavcih, je prinesla med našo kmetijsko mladino zopet nove pobude, novih misli in novega veselja do dela. Naša naloga mora biti v bližnji bodočnosti, da prikažemo vsa kmetijska dela, da jih vidijo tudi tisti, ki ne poznajo in ne vedo, zakaj nastajajo žulji na kmetijskih rokah.

V imenu Zveze je nastopil tov. Štefan Kovač in v vzpodbudnih besedah očrtal naloge kmetijske mladine, ki jo čakajo in ki jo morajo v bližnji bodočnosti opraviti.

Ljudstvo se je pristrčno pridružilo govorniku in skupaj z mladino dajalo duška za dvig in rešitev vasi.

Zlet na Donački gori

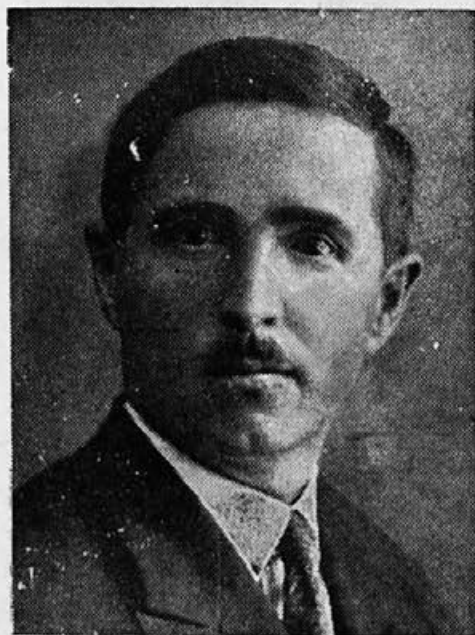
Donačka gora, ki ponosno kraljuje nad dolnještajerskim gričevjem, poraslim z vinsko trto, sadnim drevjem in gozdovi — med katerimi so razsejane bele hišice — je lepa izletna točka. Raz njo je prelep razgled proti Savinjski dolini, Ptujskemu polju, Slovenskim goricam in daleč tja po hrvatskih gričih in dolinah. Zato si je njo izbralo večje število Društev kmetijskih fantov in deklet za izletniško točko. Celoten načrt pa je zmotilo slabo vreme in so prispeli le oddaljenejši, ki so bili že pred dežjem na potu. V velikem številu pa so prispeli člani in članice naših društev iz ptujskega in ljutomerskega Okrožja pod vodstvom tov. Krefta in tov. Tomažiča. Vsi veseli in razpoloženi, saj se je med tem vreme zjasnilo, so občudovali lepoto naše slovenske zemlje. Spotoma so si ogledali zdravilišče Rogaško Slatino in vinogradniške nasade v Podlehniku pri Ptujju. Med razigranim prepevanjem so se veselo in zadovoljno vračali na svoje domove, kajti dan so preživeli tako, da se ga bodo vedno radi spominjali.

Ob petletnici smrti dr. Janžeta Novaka

V torek 18. julija poteče 5 let, odkar je posegla kruta usoda v kmetsko mladinsko gibanje in iztrgala iz naših vrst nepozabnega borca za pravice in svobodo malega človeka — dr. Janžeta Novaka. Kratika je doba petih let in vendar se nam zdi že tako dolga, ker nam manjka borca, kot je bil pokojni Janže!

Iz sanjajoče barjanske vasi — Notranjih goric — je izšel in odšel v svet — v življenje. Prva pot ga je vodila v šolo, kjer ga je borba za narodno svobodo postavila na čelo revolucionarnega gibanja med srednješolsko mladino. Njegovo delo v »Preporodu« je neprecenljivo; zato je moral mnogo pretrpeti; vlačili so ga po ječah in ga obsodili na 5 let zapora, ga nato pomilostili, vedno pa strastno napadali vsi nasprotniki, ki jim njegovo delovanje ni šlo v račun.

Ko je l. 1918. zasijala našemu narodu zarja svobode, se je hitro znašel v novih razmerah. Vidimo ga kot borca-dobrovoljca na koroški fronti, kjer je slutil, kako velika nevarnost preti našemu narodu s severa. Kmalu je opazil, da Jugoslavija ni taka, kot si jo je v svojem mladostnem idealizmu predstavljal on in mnogi drugi. Bolelo ga je, ko je videl, kako nekateri voditelji zlorablajo tako težko priborjeno svobodo na škodo ljudstva. Vse to ga je privedlo do razmišljanj, v katerih je prišel do prepričanja, da more edino svoboda in neodvisnost naroda, to je vsega delovnega ljudstva postati temelj vse javne oblasti in uprave. In postal je naenkrat kot pred vojno v revolucionarnem gibanju, bорец v kmetsko mladinskem pokretu.

Hitro se je vživel med nami, saj je izhajal iz vasi; pričel je pisati, predavati in organizirati naše vrste. Videli smo ga povsod, na vseh naših manifestacijah, ko je korakal med našimi kmetskimi fanti s koso na rami, ko je govoril in vzpodbujal kmetске množice in mladino za borbo, za pravice in svobodo delovnega človeka.

Njegov duh pa je enoval idejne temelje kmetskemu gibanju. V nešteti člankih je jasno povedal, da je borba za pravice, svobodo in blagostanje kmetskega in delavskega doma najnujnejša; kajti le v njem se bo mogla razviti narodna kultura in napredek. Zato smo videli Janžeta kot soborca naših bajtarjev za zemljo, ki pripada po vseh človeških pravicah samo njim in ne tujcu, ki nas je tlačil in izsesaval tisočletja.

Janže je bil med tistimi redkimi šolanci, ki so spoznali, da je bodočnost naroda, države in človeštva v vasi, iz katere izhajajo vse zdrave in ustvarjajoče sile. Svoja

spoznanja je povsod neustrašeno uveljavljaj. Njegova široka razglednaost ga je usposabljala in dvigala, da je bil vedno prvi. *V borbi je zrasel, v borbi živel in zato ni poznal življenja brez borbe!* V njej je bil neodjenljiv in neustrašen ter se ni dal, ko se je boril za pravice zatiranih od nikogar motiti. Trd in močan kot hrast je stal v naših vrstah, gradil in ustvarjal.

Ko smo ga izročili materi-zemlji v rojstni vasi, v Notranjih goricah, smo šele začutili veliko izgubo in bol. Danes jo čutimo bolj kot kdaj prej. Vrzal, ki je nastala ob njegovi smrti, se ni izravnala. Vemo, da ga manjka povsod in da je nenadoknadjiv. Prav sedaj, bi nam bil najbolj

potreben, zato je njegova smrt za nas največji udarec.

Naša dolžnost ob njegovi smrti je, da njegovo veliko in nedovršeno delo nadaljujemo, da zgradimo našemu narodu dom, v katerem ne bo mesta za krivico, laž, goljufijo in nasilje, temveč da bo vladala v njem pravica, resnica, bratska ljubezen in vera v nas same!

Veličini njegovega spomina in duha se bomo oddolžili le z vztrajnim, samozavestnim delom in borbo za zmago načel, za katere se je naš Janže boril! Naj nas spremlja njegov duh in naj živi v nas skozi vso borbo in boje, ki jih bomo morali izvršiti, da bomo priborili našemu narodu njegovo staro pravdo!

✝ Jovan M. Jovanović

20. junija letos je zatisnil oči narodni poslanec, politik in vodja Srbske zemljoradničke stranke Jovan M. Jovanović. Smrt ga je doletela ob važnih političnih konferencah. Delal je do zadnjega. Saj je imel še zadnje tri dni pred smrtjo na shodih sedem govorov, v katerih se je zavzemal za čimprejšnji in čimpopolnejši sporazum vseh jugoslovanskih narodov. Posebno za sporazum med Srbi in Hrvati je zastavil vse svoje moči in igral v njem tudi vidno in pomembno vlogo. Njegova največja želja je bila, da bi se Jugoslavija uredila na demokratični podlagi, po sistemu, ki bo dajal v njej vsem narodom možnost, da se bodo počutili srečne in zadovoljne. Za ta cilj se je boril odločno in dosledno prav do svoje prerane smrti in tragika je, da tega svojega najvišjega cilja ni dočakal.

Pokojni Jovanović se je rodil 3. septembra 1869. leta v Beogradu. Gimnazijo in pravno fakulteto je dovršil v Beogradu in Parizu. Po končanih študijah se je posvetil diplomatski službi in je v tem svojstvu zavzemal najrazličnejša mesta v diplomaciji male predvojne kraljevine Srbije.

V diplomatski službi je ostal vse do konca svetovne vojne, ko je prišel v konflikt s pokojnim Nikolom Pašičem in je nato zaprosil za upokojitev.

Pokojni Jovanović je bil namreč pristaš pojmovanja, naj se organizira takšna jugoslovanska državna skupnost, v kateri bi enako delali in živeli vsi kot v svoji hiši, kjer naj bi vladala demokracija in popolna enakopravnost vseh narodov kot je bi-

la postavljena v Krfski deklaraciji in predlogih »Jugoslovanskega odbora« v Londonu. Nasproti temu stališču je bilo postavljeno načelo Nikole Pašiča kot predstavnika velikosrbske buržoazije, da Srbija osvaja avstrijske Hrvate in Srbe ter ima zato edino srbska vlada pravico, da govori v njihovem imenu ter jih priključi Srbiji. S tem je bil postavljen prvi kamen centralizma in poznejše nadvlade beograjske čaršije.

No, Jovanovič, ki ni mogel zatajiti svojega srca, svoje pameti in zavesti, da je edino prvo stališče pravilno in v dobrobit Jugoslavije in ki je z vso gotovostjo predvideval težke notranje konflikte, če zmagata stališča Pašiča in njegovih, kar se je tudi zgodilo, je ostal dosleden in nepomirljiv borec do svoje zadnje ure. Zagovarjal je demokratične ideale: svobodo tiska, kritike in združevanja, socialno pravičnost najširjih slojev naroda, enakopravnost in pravično sodelovanje med Srbi, Hrvati in Slovenci.

Ko se je po svetovni vojni osnovala zemljoradniška (kmetska) stranka, je med prvimi vstopil vanjo in bil kot njen

kandidat izvoljen 28. novembra 1920. za narodnega poslanca. V tem svojstvu je ostal do šestojanuarskega režima. V diktatorskem šestojanuarskem režimu Jovanovič ni kandidiral. Leta 1935. pa je kandidiral na listi dr. Mačka ter bil nato dne 11. decembra 1938. spet izvoljen za narodnega poslanca v okraju Oplenac.

Za Jovanoviča ni bil smisel življenja v zbiranju premoženja in v tekmih za ugledna in visoka mesta, temveč v borbi za človečanske ideale, težnje in potrebe kmeta in delavca, za narodne in državne koristi ter pravičen sporazum, ki mu je žrtvoval vse svoje sile in mu ni bil osebna računica ali strankarska špekulacija, ampak pogoj in temelj za srečno, močno in zadovoljno Jugoslavijo in njeno ljudstvo.

Vsa kmetska demokracija, vsi borci za človeške in narodne pravice, vsi ljubitelji svobode in enakopravnosti bomo obdržali lik pokojnega velikega državnika in soborca za lepšo bodočnost države in njene ljudstva v najlepšem in trajnem spominu.

Slava Jovanu M. Jovanoviču!

I. N.:

Spominu Aleksandra Stambolijskega

Štirinajstega junija leta 1923. je padel Aleksander Stambolijski, vodja kmetskega pokreta v Bolgariji in eden največjih mož vseh južnih Slovanov. Zakaj danes mnogi pišejo o tem možu, zakaj se tudi mi oglašamo v kratkih besedah? Odgovor ni tako lahek, v popolnosti pa človek sploh ne more odgovoriti; morda bodo pozni rodovi laže ocenili vrednost in veličino Stambolijskega, kadar bodo lahko brez vseh vplivov nepristransko presodili delo človeka, ki je za svoj narod žrtvoval vse in na zadnje mučeniško umrl. Precej let je preteklo od tistega časa — od mučeniške smrti, duh umrlega pa je vsak dan močnejši. Spomini se vedno bolj oživljajo daleč preko mej Bolgarije in so prišli tudi k nam.

Po svetovni vojni je Bolgarija obupno izgledala. Kmetski ljudje so se vedno bolj in bolj pogrezali v dolgove, prosveta je

bila na zelo nizki stopnji, vse narodno gospodarstvo in življenje je bilo zaradi izgubljene vojne strto. Tedaj je prišel Aleksander Stambolijski — naravnost iz zapore in Bolgarijo v dobrih petih letih tako povzdignil, kakor še nihče do tedaj. Za časa oblasti kmetskega pokreta pod vodstvom Stambolijskega se je v Bolgariji zgradilo čez 4000 ljudskih šol, verižništvo in zelenštvo popolnoma zatrla; celotno državno vodstvo je bilo tako reformirano — preurejeno, da so vsi dohodki, ki so prišli iz naroda, šli njemu tudi nazaj. Izžemanje je na mah izginilo, brezposelnost je bila v Bolgariji neznana stvar.

Na tem mestu je treba zlasti poudariti razvoj zadružništva. Kar neverjetno se zdi človeku, toda tako se je zgodilo — vsi kmetski pridelki so dosegli svojo pravično ceno zaradi temeljite organizacije zadružništva, ki je razdeljeno na posamezne pa-

*Aleksander Stambolijski
(na desni) s svojimi
sodelavci v zaporu*

noge in združeno pod mogočno silo kmetskega pokreta premagalo vse težave in zmagovalno povedlo vso Bolgarijo na novo pot življenja. Za časa Stambolijskega so morali v Bolgariji vsi delati, toda vsi so tudi imeli svoj kruh, vsem je bilo delo preskrbljeno za pošteno plačilo. Po vseh krajih so se pričele graditi poleg šol tudi bolnice, domovi za socialno zavarovanje in zaščito onemoglih ljudi, da o cestah, železnicah, zadružnih domovih — sploh ne govorimo. Povsod pač — kamor koli se je pogledalo, so delali, povsod ustvarjali — vse pa je bilo napravljeno tako, da je služilo vsemu narodu, zlasti pa delavnemu kmetškemu ljudstvu.

Zaradi tega je ostal Stambolijski zapisan globoko v srcih 95 % Bolgarov, zaradi tega je kmetški pokret v Bolgariji še danes edini narodni pokret, ki je trdno zasidran v kmetškem ljudstvu.

Omeniti moramo tudi, kako je Stambolijski obdeloval zemljo v svoji rodni vasi Slavovici. Vsak prosti čas je izkoristil in pohitel na svoj grunt. Večkrat se je zgodilo, da so ga razni tuji diplomati našli na polju pri plugu in ga vprašali po Stambolijskem. Prostodušno je odgovoril: »Jaz sem, gospod,« — njegovi brki in bistre oči so pa pritrjevale, da mož govori resnico. Z začudenjem so gledali predsednika vlade, kako pomaga družini obdelovati vrt, kako pri oranju z eno roko obrača plug in dobrosrčno prigovarja konjčcem,

ki so mu brez biča krepko vlekli. Marsikateri ni verjel lastnim očem, šele ko se je preoblekel in ga povabil v svojo delovno sobo, je bil prepričan, da govori z resničnim predsednikom bolgarske vlade, ki zna odločno voditi državno krmilo in obračati brazde na svoji njivi.

Stambolijski se je kot kmet rodil, kot kmet vladal, njegova velika duša pa je z bratsko ljubeznijo upirala oči v Jugoslavijo.

Zaradi tega se danes spominjamo Aleksandra Stambolijskega, ker predstavlja nam mladim pokretašem najlepši vzor, ker pomeni za vse južne Slovane pravi narodni zaklad resnice in pravice. Stambolijski je bil večno zvezan z zemljo. Kot predsednik vlade je iskal pomoči v svoji vasi, ki mu je vedno dala svežih moči. Bil je dober gospodar doma, dober vodja vsega naroda in odličen kmetški voditelj — zato bo med nami večno živel!

Baltiške države

Republika Finska

Največja in najsevernejša baltiška država je republika Finska. Meri 388.451 km² in ima 3.800.000 prebivalcev (Jugoslavija meri 248.306 km² in šteje 15.400.000 prebivalcev.) Državo obliha na jugu in zapadu morje; na jugu Finski, na zapadu pa Botenski zaliv. Vzhodna sosedja je Rusija, severozapadno pa meji na Švedsko in Norveško.

Finska je polna raznih prirodnih zanimivosti, ki dajejo deželi poseben čar. Številna jezera ji upravičeno dajejo ime »dežele jezer«, saj jih ni nič manj kot 35.000 s 44.000 kvadratnih kilometrov površine. Po njih so številni otoki, nekateri večji, drugi manjši; večina jezer pa je med seboj zvezana po številnih rekah, ki se pretakajo iz enega v drugega.

Finska, zlasti severni del, ima že tudi precej dolgo noč, kajti od konca novembra do začetka januarja sonce ne sije. Svetlobo daje samo severna zarja in še ta malo. Tako ne sije sonce celih 50 dni; medtem ko poleti sije neprestano 50 dni, ne da bi zašlo. Vse to daje deželi zanimivosti, ki jih najdemo v Evropi le na skrajnem severu.

Najvažnejša gospodarska panoga Finske je gozdarstvo. 62,6 % vse površine pokriva gozdovi, močvirja 18 %, jezera 11,4 %, orna zemlja 5,2 %, travniki in pašniki 2,8 %. Poljedelske kulture so zelo visoko razvite, k čemur je mnogo pripomogla visoka strokovna izobrazba kmetijskega ljudstva. Največ sejejo rži, ovsu in lanu. Finska je mo-

rala še pred kratkim žito uvažati, danes pa domači pridelki že zadostujejo in jih bo kmalu morala izvažati. Na visoki stopnji je tudi živinoreja in mnogo živine, mesnih in mlečnih izdelkov izvažata, za kar skrbi visoko razvito kmetstvo združništvo.

Prebivalstvo je v pretežni večini finske narodnosti. Okrog 400.000 je Švedov in nekaj nad 2000 Laponcev, ki prebivajo na najsevernejšem delu Finske.

Finci spadajo med najstarejše evropske rodove. Njihova prvotna domovina je bila na prostranih ruskih poljanah med rekami: Dnjeper, Dvina in Ural, od koder so se malo pred Kristusovim rojstvom preselili na današnje finsko ozemlje.

Finska zgodovina se prične šele v dvanajstem stoletju, ko so jih pričeli napadati Švedi in širiti med njimi z ognjem in mečem krščanstvo. Finci so se krščanstvu dolgo in uspešno upirali in so enkrat celo prodrli globoko v Švedsko; vendar so končno podlegli, ker so jih pričeli z juga napadati Danci. Švedi so utrdili svojo oblast, toda ne za dolgo. Z vzhoda so jih napadali tudi Rusi in tako je postala Finska predmet bojev med Rusi in Švedi. Pozneje so Švedi zopet zagospodovali nad vso Finsko. Dežela je bila rešena stalnih vojn in se pričela lepo razvijati. V dobi najlepšega razvoja pa so se med Švedi in Rusi ponovno vneli boji, ki so deželo popolnoma opustošili; prebivalstvo se je zmanjšalo in je padlo v XVII. stoletju na 286.000. L. 1808. je napovedal ruski car Aleksander I. Švedom vojno na pritisk Napoleona Bonaparteja, pregnal iz dežele Švede in jih prisilil, da so se odpovedali Finski. Deželi je bila dana avtonomija, ki jim je dala možnosti za napredek, ki je dvignil Fince v preteklem stoletju na raven drugih kulturnih narodov. Vendar so Rusi večkrat sami tolmačili finsko avtonomijo v svojo korist in na škodo Fincev, ki so se vsem takim poskusom odločno upirali.

Ko je med vojno v Rusiji izbruhnila revolucija, je prva republikanska vlada priznala Fincem avtonomijo, ki je dala Finski skoro popolno samostojnost. Z zmago boljševikov pa so se Finci dejansko odcepili od Rusije in 6. decembra 1917. proglasili svojo samostojnost, kateri pa niso bili ruski boljševiki nič kaj naklonjeni in so zato šli nad Fince. Med tem časom so ustanovili svojo vlado socialisti, ki so po ruskem vzoru or-

Kyösti Kallio, predsednik finske republike

ganizirali rdečo armado; prava finska vlada pa je morala bežati iz glavnega mesta Helsinkija. Narodna zavest je premagala boljševiške in socialistične čete in v deželi je bil vzpostavljen red.

Marca 1919. leta so se vršile volitve v ustavotvorno skupščino, pri katerih so zmagale demokratične stranke. Skupščina je sprejela ustavo, po kateri je Finska demokratična republika. Na čelu ji stoji predsednik, ki se voli za dobo šestih let.

Za Finsko se je pričela v svobodni državi nova doba, ki je dala finskemu narodu polno priliko za razvoj in dvig. Demokratična oblika je dala ljudstvu možnost, da je uveljavilo svoje pravice. Nastala so razna gibanja, med njimi je najvažnejše kmetско gibanje, ki je tudi najmočnejše.

Začetki finskega kmetškega gibanja segajo že nazaj pred svetovno vojno, zlasti na gospodarskem polju. Finski kmet si je že takrat ustanovil in organiziral zadružništvo, ki mu je bilo v največjo pomoč v borbi zoper tuj, v pretežni večini švedski kapital. Po vojni je kmetско zadružništvo postalo jedro domačega kapitala. Organizira ves izvoz ter lesno in mesno industrijo, ki je v tej deželi navažnejša in je mnogo pripomoglo, da je postala Finska »zadružna republika«, kot jo danes po svetu imenujejo.

Ker je bilo kmetско gibanje gospodarsko močno, se je lahko razvijalo tudi politično in kulturno. Kmetška stranka je postala vodilna stranka in njen voditelj Kyösti Kallio je bil dolgo let ministrski predsednik, sedaj je predsednik republike.

Izvedena je bila agrarna reforma in so dobili zemljo vsi, ki jo sami obdelujejo. Blagostanje kmetškega ljudstva se je visoko dvignilo; z njim se je dvignila tudi narodna kultura, da je finsko kmetско ljudstvo, od vseh Fincev priznan nosilec narodne kulture, ki se odlikuje po svojem bogastvu.

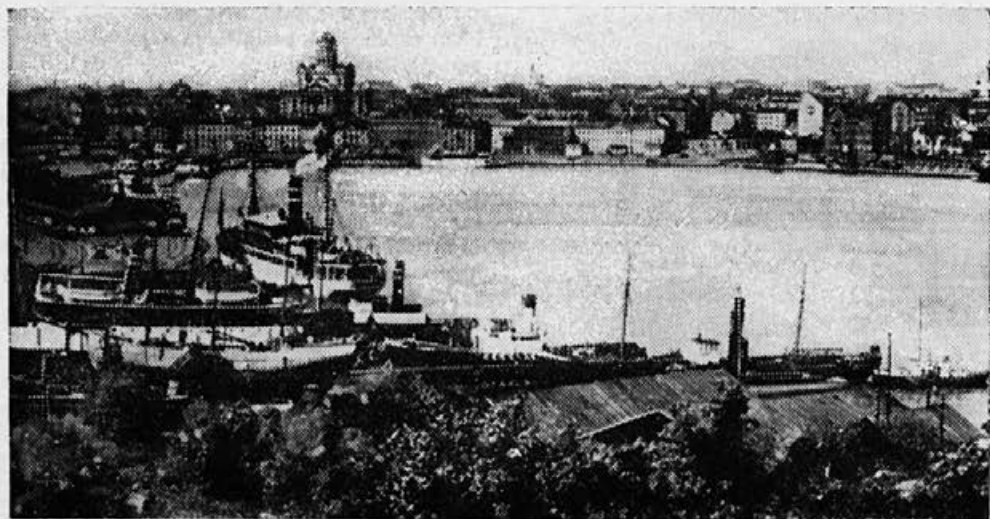
Raznolikost zemlje, dolge noči in zima ter krasna severna zarja, ki je vidna 50 dni pozimi, ko ni sonca, je dala Fincem polno najrazličnejših pripovedk in bajk, ki so za nje nekako svete. Temu primerno so se prilagodili ostali ljudski običaji, ki so vsi med seboj tesno povezani!

Značilnosti dvigajo Fince in jim dajejo svojstveno plemenitost, ki je bogata po veliki ljubezni do žene, dela in zemlje. Vse pa je povezano z iskrenostjo, ki je Fincem nad vse. Take so njihove narodne pesmi, plesi in drugi običaji, ki so še do danes, kljub modernemu času, ostali nepozabljeni.

Boji, ki jih imajo Finci z naravo, so ustvarili njihovo občudovanja vredno delavnost in nezlomljivo vero v uspeh in končno zmago.

Prilagoditi se znajo razmeram, vsi pa si vzamejo k srcu, kar je pripisovati njihovi plemenitosti, ki jih dviga in daje moči, da zdržijo povsod. Taki kot so doma, so tudi po svetu in zato so povsod dobrodošli.

Delavnost in volja, ki jim tudi ne manjka, jih je v svobodni državi visoko dvignila. Njej se imajo zahvaliti, da je danes njihova država povsod uvaževana in da ima najlepše pogoje za uspešen razvoj in napredek.

Helsinki, glavno mesto Finske, kjer se bodo vršile prihodnje olimpijske igre

Denar in njegovi sorodniki

Borze

Vsi vemo, kaj je sejm. Določenega dne se zbero v določenem kraju kmetje, trgovci in obrtniki, da kupujejo in prodajajo, česar nimajo, oziroma česar imajo preveč.

Sejm je že stara stvar, le da so se včasih vršili sejmi večinoma po mestih, danes pa jih je več na deželi. Na sejmu se prodajajo in kupujejo najrazličnejše stvari. Vendar pa je znano, da se na nekaterih sejmih prodajajo večinoma le odrejeni predmeti. Ljudje to vedo. Dobro vedo, da se na primer v tem in tem kraju na spomladanskem sejmu sv. Antona prodaja večinoma poljsko orodje. Zopet na drugega priženo kmetje mnogo živine. To se sčasoma tako utrdi, da dobijo sejmi popolnoma določeno obeležje in tudi ime. Na primer: živinski sejm, orodni sejm, semenski sejm itd.

Današnji sejmi so torej ostali iz starih časov. Vendar pa je vredno omeniti, da se na današnjih sejmih enega blaga ne kupuje, ki pa je bil na starodavnih sejmih glavni promet, to je različen denar.

Omenili smo že, da so se razvili različni tipi sejmov z ozirom na predmet, s katerim se večinoma trguje. Tako se je iz starodavnih sejmov izločil denar kot predmet prav posebnih sejmov. Med denarjem in drugim blagom pa je ta velika razlika, da drugega blaga (n. pr. orodja) ne rabimo vedno, denar pa je vedno potreben. Zato so sejmi za blago (orodje, živino itd.) le od časa do časa, denarni sejm pa se vrši nepretrgoma, na različnih krajih: v bankah, menjalnicah itd. Denar pa je sčasoma dobil mnogo sorodnikov, ki so nam že nekoliko poznani (menice, devize, čeki, nakazila, vrednostni papirji itd.) in iz trgovanja s temi sorodniki se je razvil nov tip sejma: borza. Na določenem kraju se ob določenem času zbero poslovni ljudje (veletrgovci, bankirji, industrijaleci in slično), kjer kupujejo in prodajajo to blago — sorodnike denarja.

Sčasoma so se tudi iz borz razvili razni tipi: mešane borze in specialne (posebne) borze. To pa zaradi tega, ker je po-

stalo predmet borznega poslovanja tudi tako zvano realno blago (moka, žito, zlato itd.). Borza je nastala tam, kjer se je kazala po njej največja potreba. V žitnih krajih, n. pr. v Šremu, Banatu in Bački se je razvila žitna borza. Ta je pri nas v Novem Sadu. Čisto razumljivo, ker je tam največ žita. Kjer je kak zlat rudnik, tam se bo verjetno razvila borza za zlato. V Lipskem (Leipzig) v Nemčiji je borza za živalska krzna (kožuhovino), pač zato, ker je tam tega blaga mnogo in je trgovina z njim zelo razvita.

Menica, ček, valute, vrednostni papirji itd. se imenujejo s skupnim imenom: idealno blago. Borza s tem blagom je najpogostejša in se imenuje: Efektna borza.

Splošno velja pravilo, da se na borzi lahko trguje z vsakim blagom, ki ga je mogoče kupiti po vzorcih. Lahko trgujemo z moko, ker se dobro ve, kaj je 00 moka, ali ng (nul g) moka itd. Ne moremo pa na borzi prodajati živino, ker za njo ni vzorcev. Pač pa je lahko predmet nakupa in prodaje suho ali zmrznjeno meso.

Tudi les je važen borzni predmet, ker se lahko prodaja, ne da bi ga videli. Če se n. pr. reče kupim 500 kub. metrov $\frac{3}{4}$ bukovih testonov, ali 40 kub. metrov merkantilov itd., se natančno ve, kakšno je to blago.

Splošno lahko rečemo, da ima vsaka vrsta blaga, ki ga kupujemo in prodajamo na borzi, svoje natančno ime, ki ga strogo loči od sličnega blaga.

Poleg tega je važno povedati tudi to, da se na borzi razen vzorcev ne vidi nikakega blaga (mislim realnega), ker se tu kupčije samo zaključujejo, izvršijo pa se na drugem mestu.

Pri izvršitvi borznega sklepa pa so se razvili nekateri običaji, ki so stalni in jih vsi posetniki borze morajo vedeti. Tičejo se večinoma načina dobave. Na primer: Franko — pomeni, da voznino plača prodajalec. Lahko se določi tudi do kje: Franko Celje, ali pa samo franko vagon. Včasih se reče franko franko. To pa pomeni, da prodajalec plača voznino in pa-

kiranje (embalažo — to je zaboje in slično). Glede plačila je važna pripomba: netto. To se pravi, da je treba račun plačati brez odbitka. Teh dogovorjenih znamenj je zelo mnogo. Vsaka borza pa ima svoje. Imenujejo se borzne uzance.

Pri eventualnih sporih so uzance zelo važne.

Razume se samo po sebi, da se na borzi tudi špekulira. To pa posebno na efektnih borzah. Pri vsaki špekulaciji sta navadno dve osebi, ena, ki se ji posreči, druga pa zgubi. Saj se mnogokrat sliši: Vse je zašpekuliral.

Glede teh špekulacij je treba vedeti tole. Med mnogovrstnimi borznimi posli se je razvil sčasoma tako zvani borzni posel: Terminski posel na diferenco. Ta vsebuje višek špekulacije. Primer: Špekulirata A in B. A kupi od B-ja 10.000 dolarjev po 55.— za 10. december. Pogodbo napravi ta že 1. septembra istega leta. A špekulira, da bodo dne 10. decembra dolarji po več kakor 55.— dinarjev in računa, da jih bo takrat prodal po tej višji ceni in pri tem zaslužil diferenco. B pa špekulira, da bodo po nižji ceni in jih bo torej poceni kupil in B-ju po 55.— prodal, ter pri tem tudi zaslužil. Pravimo, da špekulira A navzgor (a la hos), B pa navzdol (a la bes). Po naši kmetijski pameti pa bi se reklo, da sta napravila čisto navadno stavo.

Isto blago, ki notira (se z njim trguje) na različnih borzah, ima lahko istega dne različno ceno. N. pr. istega dne so dolarji v Ljubljani po 55.—, v Beogradu po 56.—, v Zagrebu pa 55.50.

Ker so borze za časa poslovnih ur medsebojno v telefonski zvezi, je mogoča tudi medborzovna špekulacija. Blago se telefonično kupuje na ceneni borzi in se zopet telefonično prodaja na dražjo borzo. Te vrste posel se imenuje arbitraža.

Oglejmo si še borzno organizacijo.

Dostop in svobodno trgovanje na borzi imajo le člani borze. Le ti plačujejo posebno članarino, ker je treba vzdrževati prostore, uradništvo in sploh kriti režijo.

Kakor na vsakem sejmu, so tudi na borzi mešetarji, ki se imenujejo borzni senzali. Oni posredujeje med kupcem in prodajalcem in si za svoj trud zaračunajo

mešetarino, tako zvano kurtažo. Senzali so zapriseženi na čuvanje službene tajnosti. O vsakem poslu izdajo sklepni listek, ki mu pri sodišču dajejo zelo veliko dokazno moč, ker je senzal za svoj posel zaprisežen.

Izmed borznih organov je najvišji borzni svet, ki se razdeli na različne odbore: upravni odbor, finančni odbor, razsodišče itd. Borzno razsodišče sodi spore, nastale iz borznih poslov.

V Ljubljani imamo mešano borzo. Glavni realni predmet je les. Večinoma pa se trguje z devizami.

(Dalje prihodnjč)

Razlaga tujih besed

● **Dotacija.** Če država, banovina, občina, javna ali privatna ustanova koga podpre ali zanj založi, mu dovoli določeni znesek za kak namen, pravimo, da ga je dotirala. Občina n. pr. hoče izvršiti neko javno delo, zanj pa nima potrebnega denarja, zato se obrne na banovino, ki občino podpre. Banovina je občino dotirala. Dotirati torej pomeni, koga s čim založiti ali zalagati, dotacija pa dar, podpora, dovoljeni znesek za kak namen ali odmerjeni delež.

● **Politika.** Beseda izhaja iz grščine in pomeni skrb za javne zadeve in ljudski blagor. Kdor se bavi z državnimi, občinskimi ali banovinskim gospodarstvom, upravo in oblastjo, pravimo, da se udeje v politiki in dobi zato naziv politik. Politik je torej javni delavec ali državnik; slednji se bavi samo z državnimi posli in oblastjo, s katero je politika ozko povezana. Politika zahteva od politikov mnogo spretnosti, izurjenosti in tudi prekanjenosti. Poleg notranje politike, o kateri smo govorili sedaj, imamo še zunanjo politiko; ta ureja odnose med državami in je združena prav tako kot notranja z borbo za oblast, odnosno nadvlado velikih in močnih nad malimi in šibkimi državami. Političen človek je tisti, ki je politik in ki se na njo razume, da more uspešno zastopati ljudske interese. Večkrat slišimo tudi besedo politizirati, kar pomeni govoriti in razpravljati o državi, njeni oblasti in upravi in o vseh drugih javnih vprašanjih, ki se tičejo ljudstva. Če govorimo o zunanji politiki, pravimo, da politiziramo o zunanji politiki, ki je velikokrat za ljudstvo prav tako važna kot notranja.

Po stopetdesetih letih

Letos proslavlja francoski narod in z njim vse napredno človeštvo 150 letnico velike francoske revolucije. Francoska revolucija iz leta 1789. je večini kmetskega ljudstva nepoznana; saj se ni nihče menil za to, da bi ga seznanil z njenim neprecenljivim pomenom za delavno ljudstvo, ki mu je prinesla prve žarke davno izgubljene svobode.

Razmere, ki so privedle do francoske revolucije, so bile obupne. Toda ne samo v Franciji, marveč po vsej Evropi; povsod je vladala krivica, ki ni dopuščala delovnemu človeku, zlasti kmetskemu, ki je bil najštevilnejši, nobenih pravic. Vladalo je nasilje nekaterih, ki so na račun marljivih rok ne samo živeli, temveč tudi črpali moči za svoje zločinsko početje. Nezadovoljstvo med ljudstvom ne glede na stan je raslo in je imelo tudi znanstveno podlago. Francoski misleci sedemnajstega in osemnajstega stoletja so pričeli oznanjevati, da je človeštvo že po rojstvu enako in da ima zato vsak človek enake pravice. Merilo za javno delovanje mora biti razum, kateremu se morajo podrediti obče koristi človeštva.

Misli teh idejnih predhodnikov revolucije so dobile jasen izraz v načelih enakosti, svobode in bratstva, ki so postala gonilna sila revolucionarnega gibanja, kateremu se je pridružilo ljudstvo vseh slojev.

In res l. 1789. se je vžgala iskra revolucije, ki je pometla z vladajočimi slabiči in z njimi temeljito obračunala.

Boji, ki so se pričeli v poletju l. 1789., so dosegli svojo zmago z zavzetjem ječe Bastilije, ki so jo osvobodili uporniki 14. julija: v ječi so namreč bili zaprti borci za ljudske pravice in svobodo. Francozi proslavljajo še dandanes ta dan kot največji narodni praznik. Za Bastilijo so padle v roke revolucionarjem tudi ostale trdnjave in končno vsa oblast.

V revoluciji so se složno borili z meščani in obrtniki tudi kmetje, ki so zlasti pričakovali socialno osvoboditev od fevdalne gospode. Revolucija je pometla s fevdalizmom in prinesla kmetom svobodo. Prosto so lahko razpolagali z zemljo, jo obdelovali in si tako priborili staro pravdo.

Z zmago so bili postavljeni njeni voditelji pred težke naloge, ki so jih morali izvršiti, če so hoteli, da dajo ljudstvu, ki je strelno moč krivice to, za kar se je bojevalo. Položaj je bil nevaren, kajti povsod so se našli razni mogotci, podpirani od tujine, da za-

trejo revolucijo in uničijo njene voditelje. Toda misel revolucije je bila tako zasidrana v ljudstvu, da je obračunalo z vsakim, ki se je upal dvigniti proti priborjenim svoboščinam in pravicam.

Francoska revolucija je dala ljudstvu svobodo in možnosti za njegov uspešni razvoj in napredek! Kmete je rešila neznosnega graščinskega jarma in jim vrnila zemljo. Narodom je priznala svobodo in pravico do samoodločbe; mednarodni spori naj se poravnava na miren način, zato je vojno kot zavojevalno sredstvo odločno odklanjala!

Ljudstvo naj samo odloča o državni upravi ter naj pri njej sodeluje potom izvoljenih predstavnikov, ki morajo razumsko zastopati koristi svojih volilcev. To so bile temeljne pridobitve francoskega naroda, ki mu jih je dala revolucija in katerim so tuji mogotci nasprotovali, da so šli z vojsko nad francoske revolucionarje, pa so bili premagani.

59 let pozneje se je borilo ljudstvo v ostali Evropi za iste pravice, kot so se borili francoski revolucionarji l. 1789. in naslednja leta. Premagalo je moč nasilja, ki je vladalo nad narodi in si priborilo najosnovnejše človeške pravice. Slovenskim in ostalim kmetom je bila odpravljena tlaka in desetina ter jim dana svoboda, da so z zemljo svobodno razpolagali. Leto 1848. je dalo slovenskim kmetom to kar je dala francoska revolucija l. 1789.

Francoska revolucija je imela prvenstveno socialni značaj. Borila se je za spremembo starega krivičnega reda. Zmagala je! Prinesla je svobodo povsod. Žalibog so mnogi to svobodo izkoristili v svoje sebične namene, zlasti v gospodarstvu; tem ljudem ni bila mar ljudska blaginja in so načela enakosti, svobode in bratstva postala le sredstvo za njihov sramoten pohlep po bogastvu. Tako se je razvil kapitalizem in vzporedno z njim današnji družabni sistem, ki je zopet krivičen! Nasprotniki ljudstva so pričeli kričati, da so načela, ki jih je uveljavila francoska revolucija — škodljiva. Skratka: dokazati hočejo ničvrednost ljudske svobode in koristnost nasilja in neenakosti. Hočejo, da se človeštvo vrne nazaj v srednji vek. Vse to in še mnoge druge stvari nam dokazujejo pravi pomen francoske revolucije, ki je prinesla človeštvu to, za kar se je borilo in se še bori. Dala mu je

osebno svobodo, možnost, da uveljavi svoj razum in da skupno z ostalim človeštvom ustvarja potomstvu novo in lepšo bodočnost!

Na nas je ležeče, da dejansko neizvedeno zamisel francoske revolucije in njena načela dokončno uveljavimo.

Slovensko kmetstvo mora spoznati ves veliki pomen in vrednost francoske revolucije, ki ga ima zanj in se pod zastavo demokracije boriti za njene cilje. Stopetdeset let prizadevanj delovnega človeka še ni končanih, zato v borbo za zmago pravice, enakosti, svobode in bratstva!

Vače

Po kratkem neprostovoljnem spanju se je naše društvo s krepkim zagonom postavilo v življenje, zavedajoč se odgovorne naloge do sebe in do vse kmetijske mladine, da jo organizira in pripravi na samostojno narodno, kulturno in gospodarsko delo.

Od Zveze je prišel tajnik tov. Nemeč, ki nas je pozval na plodnejše in živahnije delo ter nam dal novih smernic in nasvetov za naše delo v bodočnosti.

Po tem govoru so prišla na dnevni red poročila, nato pa volitev odbora, pri katerih je bil izvoljen tov. Ivan Obreza za predsednika, tov. Franc Indof za podpredsednika, tov. Ida Dolžan za tajnico; odborniki so tile tovariši in tovarišice: Jakob Grilc, Ciril Brvar, Franc Kimovec, Anica Vrhovec in Tončka Grilc. Načelstvo kulturnega odseka pa je prevzel tov. Franc Kristan z namestnikom tov. Ivanom Barličem.

Sprejeli smo minimalni načrt z geslom: Na delo za slogo slovenske vasi!

Bizeljsko

V svoj program smo letos sprejeli tudi določbo, da hočemo nekoliko pogledati k našim bratom onkraj Sotle, spoznati njih kraje ter si ogledati uspehe njihovega dela in njihove kulture.

Zato smo se v lepem številu 40 članov v nedeljo 30. maja t. l. res podali v Zagreb in si ogledali predstavo v zagrebškem gledališču: »Kronanje Matije Gubca«, krasno dramo iz življenja in smrti kmetijskega mučenika. Priznati moramo, da take drame do sedaj še nismo videli in še danes nam stojte pred očmi prizori, kako so trpinčili mučenika Gubca, ker se je boril za pravico in resnico kmetijskega človeka, proti pokvarjenosti fevdalne gospode. Padel je Gubec ali padla je tudi fevdalna gospoda, ki se je tako kruto

znesla nad njim in prav to nam vliva zavest, da se vsako nasilje nad ljudstvom končno le maščuje nad povzročitelji in da se bo tako zgodilo tudi z današnjimi tlačitelji. Pravica je zmagala nad fevdalci in bo zmagala tudi v bodoče.

V takih mislih smo se vozili nazaj domov, prežeti s še večjo odpornostjo in duševno zavestjo.

Sv. Lovrenc v Slov. goricah

Naša mladina je šla v svojem razvoju že tako daleč, da pravi: če si hočemo ustvariti boljše življenje, potem moramo organizirati močna društva, ki bodo sposobna izobraziti in kulturno dvigniti ter postaviti trdne vrste zavedne kmetijske mladine, ki bo vedela, kaj so njene življenjske dolžnosti in ki se ne bo dala vsakemu nepozvancu voditi, kamor se mu bo zdelo; prav posebno pa ne bo služila kot stol, da bi kdo stopil preko njega na boljši položaj radi osebnih koristi.

Mi hočemo življenja zase in zase poštenega dela in kruha. V tem smislu delamo in se razvijamo ter združujemo v svojih vrstah vso tisto mladino, ki se zaveda svojega pomena in ciljev v življenju.

Dne 7. maja t. l. smo na VI. rednem občnem zboru polagali obračun svojega dela v lanskem letu in napravili načrt za delo v tekoči sezoni. V lanskem letu je društvo priredilo dobro uspešno tekmo škropilcev, dva dobro organizirana izleta ter proslavilo petletnico obstoja našega društva.

Novi odbor je sestavljen takole: predsednik Franc Holc, podpredsednik Anton Horvat, tajnik Franjo Zmavc, blagajničarka Alojzija Holc. Odborniki: Martin Boc, Janez Veingartner, Alojzij Holc, Franc Matjašič, Lojzka Zemljič in Ivan Čeh. Ti tovariši in tovarišice nosijo odgovornost za nadaljnje krepko delovanje po naših načelih.

Dobrunje

V nedeljo, dne 11. t. m. smo tudi pri nas poročali na občnem zboru o svojem delu, ki je bilo sicer skromno. Pokazali pa smo, da še živimo, da hočemo tudi živeti in se razvijati v delu za izobrazbo in strnitev našega podeželja.

Delegat Zveze tov. Vinko Kristan nam je spregovoril nekaj resničnih besed o organizaciji in o pogojih uspešnega dela v njej ter o važnosti kmetškega mladinskega pokreta.

Novi odbor je sestavljen takole: predsednik Alojzij Miklavec, podpredsednik Ivan Zabjek, tajnik Ciril Anžič, blagajničarka Ivanka Zabjek; odborniki so: Anton Lampič, Franc Grum, Urška Miklavec in Ivanka Erbežnik.

Minimalni program obsega: prireditve v kmetškem delu in sicer po možnosti tekmo žanjic, predavanja in en izlet.

Na koncu smo sprejeli sklep, da bomo v bodoče z večjo voljo in vztrajnostjo nadaljevali naše delo po začrtanem programu.

Orla vas

V celjski bolnišnici je 8. julija t. l. po daljši bolezni preminul tov. Anton Kajtner. Pokopali so ga v ponedeljek 11. julija na braslovškem pokopališču ob številni udeležbi ljudstva. Pokojnik je bil ustanovni član tukajšnjega Društva kmetških fantov in deklet, zato so se udeležili njegovega pogreba v prav lepem številu člani in članice in mu poklonili lep venec v zadnji pozdrav. Rajnemu tovarišu, ki je bil večkrat zmagovalec na društvenih in okrožnih tekmah koscev, bodi lahka domača zemlja.

Št. Jernej na Dolenjskem

Pred časom je preminula v Dolenji Brezovici pri Št. Jerneju na Dolenjskem kot žrtev materinstva agilna kmetška pokretašica tov. Justa Bratkovič. Komaj leto dni je minilo odkar se je poročila z znanim kmetško-mladinskim borcem tov. Francetom Bratkovičem. Neizprosna usoda je hotela, da se je poslovila od sveta prav tedaj, ko so se veselili družinskega dogodka. Pokojnica se je marljivo udejstvovala v našem Društvu kmetških fantov in deklet v Šent Jerneju in pri Okrožju kmetških fantov in deklet v Novem mestu.

Težko prizadetemu soprogu naše iskreno sožalje, njej pa naj bo lahka domača gruda, ki ji je bila zvesta do prerane smrti!

Poroke iz naših vrst

Št. Pavel pri Preboldu. V soboto 8. julija t. l. se je poročil tov. Aleksander Turnšek iz Št. Lovrenca s tov. Ivanko Strožič iz Kaplje vasi. Ženin je splošno znan prosvetni delavec v kmetško-mladinskem gibanju in tačasni tajnik Okrožja kmetških fantov in deklet v Celju. Nevesta pa je prav tako agilna funkcionarka našega društva v Št. Pavlu. Mlademu paru iskreno čestitam z najboljšimi željami za srečno bodočnost!

IVAN NEMEC

Naš svet

MED DRAVO IN DONAVO

VII. Traktor ropoče in paroplug žvenketa

Kadar sonce še ni razlilo žarkov iznad širnih poljan in jutranja zarja samo oznanja, da se bliža dan, takrat že vztrajno in bobneče ropota čez baranjsko zemljo in odmeva v gozdovih v zamolkljih glasovih traktor. Ta mrtev in vendar živ konj tako odločno hiti s šestimi brazdami daleč tja na drugi konec polja in se po drugi strani zopet vrača. Ves umazan sedi Joško Čeh na traktorju in vodi hropeče železno telo, da ga človek

z dopadenjem ogleduje. Z naglico počasnejšega teka premikajo ogromna grebena-sta kolesa traktorjevo truplo, na katero je privezan šesterobrazdni plug. Brazda se z veliko naglico obrne in skrije pod sabo ves plevel, ki se ga pod črtalom mnogo manj nabere kot pri navadnem oranju s konjsko ali volovsko vprego.

Toda traktor ni edina železna žival, ki tako odločno trga zemljo in jo rahlja za po-

steljo pšenici, konoplji, pesi, koruzi, sirku, lanu itd. Na sosednji parceli se kadi črn dim iz ogromnega železnega stroja, ki se mu pravi paroplug. Veliko železno kolo na spodnji strani stroja pa rezko žvenketa ob navijanju jeklene vrvi, ki vleče čez polje šestero in sedmero brazdnik. Na drugem koncu polja pa tekmuje dvojniki železne pošasti, ki potegne plug na nasprotno stran. Orje se eno leto na dolžino 300, drugo leto pa na dolžino 600 m. In zopet eno leto po dolgem, drugo leto počez, ker se na ta način zemlja bolj obdela in prereže na vse strani.

Oranje se vrši tako, da stoji na vsakem koncu orne ploskve (njive) lokomotiva, pod vsako je nameščeno veliko železno kolo, okrog katerega je navita debela jeklena vrv, za katero je pripet plug-sedmerobrazdnik. Ko ga prva lokomotiva vleče k sebi in reže sedem brazd, mu druga odjenjuje jekleno vrv in ko pride do konca, odpušča vrv prva, druga pa ga vleče nazaj, potem ko še obrnejo plug na drugo stran. V času, ko vleče ena lokomotiva plug proti sebi, pripravijo drugo za poteg in jo pomaknejo za sedem brazd na počez. Ko je plug prispel na drugi konec in ga zopet obrnejo, se oranje in premikanje čakajoče lokomotive nadaljuje. Moram omeniti, da plug ne teče sam čez polje ampak ga vodi tako zvani vodja paropluga na podoben način, kakor bi šofiral avtomobil. Vodja paropluga pa mora biti zelo spretan, da ne pusti za seboj celine, da gladko odreže in obrne vso celino, ker se namreč zelo rado zgodi, da tu in tam zdrkne vodilo malo preveč na desno ali levo; v takem primeru zapušča za seboj nepreorano zemljo ali pa ponovno obrača že pri prejšnji vleki obrnjeno in preorano zemljo. Vsako lokomotivo vodi po en strojnik in njegov pomočnik. Od zgodnje jeseni v začetku avgusta, do sredi zime v januarju neprestano deluje paroplug in orje... v debelih in globokih brazdah obrača zemljo. Kadar avgustovsko sonce pogleda izza horizonta, takrat že vročina drhti čez polje! V debelih kapljah teče pot po licih strojnikov, ob enajsti uri pa je vročina naravnost skeleča. Ne samo sonce, ki tako obupno žgoče peče v drhtečem ozračju čez baranjske ravnice, ampak tudi stroj, z 20—30 konjskih sil, trdovratno širi na okrog mokro vročino.

Zetev je minula, prašenje pa se z veliko naglico nadaljuje.

Strnišče za strniščem dobiva lice svežih brazd — paroplug žvenketa in traktor ropče! Z veliko hitrostjo se obračajo brazde in tisti strniščni duh se izgublja v svežem

duhu zrahljane zemlje. Proti koncu septembra se prašenje konča, toda traktor in paroplug ne odnehata, ampak neumorno začinjata novo delo — zimsko oranje.

Brazde se poglobijo!

Tista črna baranjska močvirska zemlja se iz dva pednja globokih brazd razsipava in zliva z ostalo preorano prstjo. Večkrat pa to oranje ne teče tako gladko. V deževnem vremenu se rado zgodi, da se ta črna zemlja sprime, takrat pa se izza pluga valijo obsežne, za bučo debele grude. Polje se kmalu spremeni v majhne griče in dolinice, ki jih šele zima stare v drobečo črno prst

Polje za poljem dobiva čisto posebno jensensko obliko, zadnji ostanki plevela morajo izginiti pod silo paropluga in traktorja.

Po težkem in napornem delu pa morajo »traktorši« in strojniki paropluga tudi ponoči bedeti. »Paroplugači« morajo paziti, da vzdržijo paro na primerni višini, da se delo že v zgodnjih urah zopet lahko začne. Vsako noč morata dva delavca opravljati to službo, zato paroplug vedno spremlja vozeča koliba, ki služi, da se trudno telo odpočije. Kadar so prijetne noči in kadar ni nadležnih komarjev, takrat se kaj rado v teh vozečih kolibah vasuje. Dekleta pridejo vasovat in se vržejo v objem črnih rok, ki imajo duh po strojnem olju, razgreti pari in dimu premoga. Takšne noči se spreminjajo v pesem ljubezni! Duh strojnega olja in bencina spreminja ljubezen v stroj hrepenjenja, ki orje v človeški domišljiji in zaman išče zadostitve. Ne vem, morda pa je v takšni noči žuljava roka, ki diši po olju in je z njim vsa namazana, mehka! Morda prijetno stori dekletu rahel dotik takšne roke, kadar gre čez vroče čelo! Morda pa je tudi vse skupaj komaj omembe vredno; saj bi človek verjel, da niti zamazano lice od premoga, olja in vonj od potu ne prihaja v poštev, nihče ga niti ne čuti, ker je ta duh, mnogi bi rekli smrad, del življenja teh ljudi, je njih naraven duh.

Tako se pač v vozeči kolibi noči ne razlikujejo od žvenketa paropluga ob sončnem siju. Tudi ropotanje traktorja se čuje, kdor natančno prisluhne. Živi stroji neumorno delujejo, luna pa se škodoželjno smeje skozi špranje lesene kolibe in se vprašuje: »Zakaj vendar mora človek trpeti v delu in ljubezni!...«

Kadar v decembru ali januarju preneha oranje, takrat železna bitja zapuščena samevajo sredi pustih zasneženih polj in čakajo, da zopet pride sonce in s soncem oranje... toda ropotanje in žvenketanje človeka pa nikdar ne preneha.

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

Tudi dekleta odhajajo — za kruhom

Vsako leto ob zaključku šole prestopi tudi precejšnje število kmetijskih otrok zadnjokrat šolski prag in vstopi v življenje — kar se pravi, da se pred njimi pojavi nova skrb, vprašanje: kam sedaj?

Seveda je v marsikateri družini to vprašanje zelo hitro rešeno: ostala bo doma, dokler se ne bo poročila, saj bo imela doto; dom bo prevzela, v kmetijsko ali gospodinjstvo šolo naj še gre itd. Pri takih hišah je pač dovolj dela, a tudi dovolj kruha za vse. Pomisliti pa moramo, da je največ slovenskih kmetij takih, ki imajo za preživljanje družin premalo zemlje. Vprašanje: Kam z otroci, je tu zelo pereče. Rešujejo ga odraščajoči otroci sami, ko po končani šoli čimprej odidejo z doma, če pa je potreba zelo velika, celo prej. Za pastirja ali pestunjo h premožnejšemu kmetu, kasneje za hlapca ali deklo, nekateri se izuči za vaškega obrtnika. drugi spet ostane doma in gre le ob večjem delu na dnino ali si išče kak drug priložnostni zaslužek. Vsem ostalim kaže pot v domača mesta ali v tujino: redki gredo v šole, obrti ali trgovine, da bi si priborili boljši kos kruha; večina odhaja v tovarne, dekleta razen tega še za služkinje, sobarice, natararice itd.

Nimamo točnih podatkov o tem, koliko naših ljudi odhaja na delo v mesta, na sezonsko delo v Francijo ali Nemčijo in koliko jih je že za vedno odšlo preko velikega morja. Nedavno sem čitala tole: V Sloveniji je okrog 100.000 takih posestev, na katerih žive ljudje samo od kmetijskega dela. Na teh posestvih živi približno 400.000 otrok, polovica fantov, polovica deklet. 100.000 deklet in 100.000 fantov se bo lahko poročilo na teh 100.000 posestev, ostalih 200.000 pa jih bo moralo v času, ko se en rod obnovi, t. j. nekako v 30 letih, brezpogojno z doma v svet.

Če torej nimamo podatkov za sedaj, vemo, koliko mladih ljudi se bo moralo v najbližji bodočnosti nujno izseliti z domače grude. A to velja le za tiste družine, ki so se doslej preživljale s kmetijskim delom, jih je pa še okrog 50.000 takšnih, ki se že sedaj žive poleg kmetijskega še z drugim delom.

V prvi vrsti si moramo ogledati usodo deklet, ki odhajajo v svet. Saj jih bo v 30 letih še približno 100.000! Zakaj vprašujemo posebej po njih usodi, ko bo prav taka, kakor usoda fantov? Motimo se, če tako mislimo! Današnji svet sprejema dekleta povsem drugače in na to se moramo ozirati!

Dekle je za svoje delo slabše plačano od fanta, ker je ženska in pravijo, da manj naredi. Najlaže si še poišče mesto služkinje, če je le mogoče v mestu, češ, tam je delo lažje. Toda dobi čim manjšo plačo, ker se ne razume na delo v gospodskih stanovanjih. Ko je že izurjena, se plača le malo ali pa nič ne poviša. Dela, zato da živi in vse življenje nima skoro ure prostosti. Ko je stara, mora proč, in če nima prihrankov, gre lahko beračit. Od starostnega zavarovanja pa ne bo mogla niti živeti, niti umreti!

Tudi v tovarni dobi deklet manjšo plačo kot njen moški tovariš, kljub temu, da podjetniku enako koristi. Marsikatera si mora, posebno če pomaga svojcem, iskati novih sredstev za preživljanje, ki jo često vodijo v pogubo. Če pa deklet — služkinja ali delavka — izgubi delo, ji skoro ne preostane drugega, da se začne prodajati moškim, ki si jo pozele. Ker je mlada, jo svet na vse načine izvablja, da bi izrabil njene sile in ji vzal edino, kar je imela — njeno čast. Beda na eni strani, na drugi pa neizkušenost, prevelika zaupnost in mladostne sanje, da bo našla srečo v tujem svetu, pomagajo zapeljivcem. Dostikrat se njena zgodba konča s smrtjo — radi nesrečne ljubezni. Mi pa ne mislimo na to, da se za suhoparnim poročilom v časopisu skriva tragedija dekleta, ki je neizkušeno moralo v svet.

Natararice, sobarice in one, ki gredo na jug kot »pevačice«, so še v večji nevarnosti. Največkrat je njihov edini zaslužek napitnina gostov, ki jo dajejo tem več, čim lepše in uslužnejše je deklet. Vse se dogaja lepo skrito in preračunano, da zla niti ne opaziš, dokler nisi zašel v mreže. Potem pa ne moreš nazaj, zlasti če si osamljen in ubog.

Zakaj govorimo v vsem tem, če nismo tudi pripravljene poiskati rešitve temu zlu. Mi, ki ostajamo doma, in delamo na lastni

zemlji, hočemo doseči izboljšanje z združenjem v organizacijah. A ljudje, ki odhajajo v svet, žive raztreseni vsepovsod in trpe vsak zase s svojimi težavami. Ne zavedajo se, da bi bilo le v krepki organizaciji njihovo varno zatočišče in če danes ne nudi organizacija tega, kar bi človek želel, je to le zato, ker je premalo organiziranih. To bi morala vedeti zlasti dekleta, tako tista, ki odhajajo v tovarne, kakor ona, ki grede za služkinje itd. Služkinj je vpisanih v organizacije komaj četrtnina, toda še te se vse ne zanimajo za organizacijsko delo. Take organizacije ne morejo svojim članicam ničesar nuditi v borbi za njihove pravice: niti primernih plač in zadostnega počitka, niti preskrbe za starost in brezposelnost.

Vse naše kmetijske organizacije bi morale ljudi poučiti in vzgojiti; tudi dekleta bi morala iti v svet zrela in zavedna, poznati bi morala nevarnosti in možnosti, kako se v svetu boriti proti izkoriščevalcem. Vsi, naj bodo to poljski, tovarniški ali kakršnikoli drugi delavci in delavke, bi se morali zavedati, da jih duži skupna usoda: svoje moči trošijo za tuje koristi in njihovo plačilo ni enako vredno bogastvu, ki ga ustvarjajo. Vsi ti in še tisti mali kmetje in obrtniki, katerih otroci bodo šli isto pot tvorijo večino našega malega naroda, to je delovno ljudstvo, ki bi moralo biti trdno povezano v svoji borbi za lepše življenje, pa si zaradi nevednosti često medsebojno nasprotuje. Potem se ne bi več dogajalo, da bi ljudje, ki prihajajo iz podeželja, skakali zavednemu delavstvu izdajalsko v hrbet in s tem škodovali sebi in tovarišem.

Mnogo bi morale storiti naše organizacije, da bi ostale povezane z domačimi, ki odhajajo v tujino. Preprečiti bi bilo treba, da bi tujina ubijala v njih vsak čut za pripadnost k našemu ljudstvu in za sodelovanje v borbi za našo skupno stvar; zavednost bi bilo treba ohraniti tistim dekletom ki si v tujini ustvarjajo lastne družine, da bi bili tudi otroci pravilno vzgojeni. Pri vsem tem delu nas bi morala voditi misel, da smo sicer majhen narod, ki z delom svojih rok gradi bogastva drugim, a da se moremo združeni in složni osamosvojiti in upreti vsakemu zlu in izkoriščanju!

● **Popravek.** V zadnji številki »Grude« je bila pod zaglavjem »Šivanje in ročna dela« narobe postavljena slika za krojenje ženskih hlač. Napako so cenj. čitateljice gotovo same opazile in pri uporabi upoštevale pomoto.

Uredništvo.

4. Vprašujete, kje je vzrok, da je življenje nas kmetiskih ljudi tako težko. Tudi jaz se to velikokrat sprašujem. Imamo majhno kmetijo, ki nas vseh ne more preživljati. Zato služita dve sestri v mestu, brat pa je odšel na sezonsko delo v Nemčijo. Sedaj garamo sami. Oče in mati nista več mlada in pade najtežje breme name. Pa vse bi še bilo, če bi potem tudi imeli od tega pošten kos kruha. Letos nam je slabo vreme napravilo veliko škode in bo komaj za sproti. Kakor jaz mislim, nam manjka predvsem zemlje in pa to, da bi tudi kmetiski ljudje imeli besedo pri vladanju in gospodarstvu. Vem, na nas je kmetov največ na svetu in da na nas in na delavcih leži svet. Zato bomo tudi lahko vse dosegli, samo, če bomo enkrat vsi uvideli, da je v naši slogi rešitev. To sem sprevidela sama in pa pri čitanju »Grude«. Ker se bo le na ta način izboljšalo naše življenje, me tudi ne veseli, da bi mislila samo na sebe. Potem se bo mojim otrokom prav tako slabo godilo kakor se godi meni. Zato pa hočem delati za to, da bo čim več kmetiskih deklet in fantov prišlo do pravega spoznanja.

Vaša Francka.

● **Črni koren.** Koncem julija in začetkom avgusta posejemo črni koren, ki je izborna prikuha, toda na naših mizah malo znana. Če ga sejemo začetkom avgusta, doraste korenje šele prihodnjo jesen, sicer pa ga sejemo tudi meseca marca za uporabo v istem letu. Okus je nekako med cvetačo in špargljem. Črni koren se uporablja tudi za zdravila in sicer za obkladke proti oteklinam in proti želodčnim in črevesnim čirom

● **Zimska redkev** mora biti vsejana v juliju, vsaj do srede druge polovice meseca. Priporočljive sorte so: črna dolga, črna okrogla in pariška dolga. Od belih sort pa bela okrogla.

● **Motovilec.** Glej zadnjo »Grudo«. Sejemo ga od julija do septembra. Po setvi je treba zemljo, ki mora biti rahla, steptati in zasenčiti, da lažje vzkli.

● **Zimska solata.** Posejmo zimsko solato v drugi polovici avgusta in deloma v prvi polovici septembra. Sredi oktobra jo presadimo na prosto v jarke, ki gredo od vzhoda proti zahodu, ali pa jo pokrijemo z vejevjem, da jo na ta način zaščitimo pred mrazom. Priporočljive sorte so: maslena glava, rumena zimska.

● **Endivija.** Glej navodilo v zadnji številki »Grude«. Koncem julija in prve dni v avgustu posejmo zadnjo partijo endivije, ki bo služila za prezimljenje.

● **Špinača.** Sejemo jo od marca do srede septembra. Začetkom avgusta vsejana špinača se prav dobro lahko izkoristi v jeseni do decembra. Priporočljive sorte so: temnozelenca in matador; obe tvorita debele temnozeleneliste.

● **Paradižniki.** Paradižniki bodo pričeli kmalu zoreti. Skrbno obirajmo zalistnike, ker na ta način zboljšujemo pridelek, ki tudi boljše dozori.

● **Čebula.** Sredi avgusta do začetka septembra bo treba izkopati čebulo in jo splesti v venec, da se posuši.

Lepo in dobro ohranjeno perilo,

če vzameš vedno
SCHICHT^{ovo}
TERPENTINOVO MILO

...in za namakanje ženske hvala

Zelenjava prihaja na mizo

Vrtovi nam nudijo toliko dobrot, da je kar veselje kuhati. Prinašamo vam različne recepte, ve pa same sestavljajte, kaj boste kuhale za obed ali večerjo.

● **Grahova prikuha.** Grah oluščiči in ga skuhaj odkritega v slanem kropu. V kozici napravi svetlo prežganje iz masti, tanko zrezane čebule in moke, na koncu prideni sesekljan peteršilj, nato pa prilij grah z vodo vred. Prekuhaj, osoli in na koncu prilij smetano. Prikuha mora biti bolj gosta. Dobro je, če pripraviš poleg opečen krompir ali kakšne cmoke.

● **Fižolova prikuha.** Mlad stročji fižol očisti in zreži na tanke rezance. V kozici razbeli mast, malo prepraži tanko zrezano čebulo in prideni pripravljen fižol. Kadar boš imela že tudi paradižnike, jih prideni nekaj, prej jih pa očisti in razreži. Prikuha pa je dobra tudi brez paradižnikov. Vse skupaj duši pokrito pol ure. Pridno mešaj in počasi prilivaj vodo. Potem potresi z moko,

ki jo še prepraži in zalij z vodo tako, da dobiš gostejšo prikuho. Kuhaj še tako dolgo, da bo fižol mehek. Osoli, popraj, prilij smetano in daj na mizo.

● **Zelenjadni zvitek.** Napravi vlečeno testo, tako kot ga delaš navadno. Pusti ga počivati pol ure.

V slanem kropu malo pokuhaj: na kocke zrezano korenje in kolerabo, na rezance zrezan ohrovt, oluščičen grah in na tanke rezance zrezano fižolovo stročje. Vodo odcedi. Testo tanko razvleci, ga enakomerno potresi s pripravljeno zelenjavo in z drobtinami, prilij z mastjo, kjer si prepražila tanko zrezano čebulo in petršilj, osoli, popraj in hitro zvij. Položi v namazan pekač, malo poškropi zgoraj z mastjo in potisni v pečico. Peči pol do tričetrt ure. Na mizo daj s solato in boš videla, kako je dobro.

● **Solatna juha.** Listje zelene solate (najboljša je štrucarica) operi in zreži na tanke rezance. Na masti prepraži sesekljano čebulo, prideni solato in jo nekaj časa praži. Nato jo potresi z moko, ki jo tudi dobro prepraži, zalij z vodo in jo nekaj časa kuhaj. Osoli, popraj, prideni smetano in daj na mizo. Juha ne sme biti gosta.

Ko je žito gorelo . . .

(Nadaljevanje)

Pritekel sem na Obrežje, ki leži na precej vzvišenem mestu in od koder se vidi polje na Kamnu. Zagledal sem dim in ogenj, ki se je naglo širil v smeri vetra proti severu. Najprej sem poiskal z očmi kraj, kjer leži moja njiva, da vidim, če jo je ogenj že dosegel. Zasenčil sem si z rokami oči in gledal nekaj časa tja. Ne, ogenj se je še ni dotaknil. Še je stala moja pšenica in se zlatila v poletnem soncu. Oddahnil sem si nekoliko. Toda ogenj se je naglo bližal. Stisnil sem motiko in zdirjal, kolikor mi je dala moč. Od vseh strani so tekali ljudje z motikami, vilami, lopatami in vpili. Ženske so cvilile in jokale, možje pa so grozeče preklinjali in v onemogli jezi stiskali pesti. Mnogim je ogenj že uničil kruh; mnogim pa je pretil, da ga uniči. Strašno je to. Toliko truda in negovanja, pa ti seže vmes sovražna sila in ti uniči to, na kar si polagal največ upanja in nade.

Obupavati in premišljati ni kazalo. Za tarnanje bo še potem dovolj časa. Zdaj je veljalo pljuniti v roke in rešiti vsaj to, kar se rešiti še da. Edina rešitev je bila izkopati tolikšen jarek, preko katerega ogenj ne bo mogel dalje na sosednje njive. Nekateri so tekli okrog ognja na drugo stran, da začnejo kopati od ceste proti nam, ki smo kopali od druge strani. Motike, lopate, vile, tudi grablje, vse je prišlo prav. Strgali smo srajce s sebe. Pa še tako je bilo vroče, da je vse teklo od nas. Od strani ogenj, od zgoraj sonce!

V nevarnosti so bile še moja, Šinkovčeva in Rajarjeva pšenica. Mnogim je ogenj že vse uničil, nekateri pa so bili brez skrbi, ker so jo imeli na oni strani ceste ali pa kod drugod. Pomagali pa so prav vsi vaščani do zadnjega. Celo sedemdesetletni Martelanc je prikrevsal z bergljo in lopato.

»Kaj, če bo ogenj...« je hotel nekdo nekaj pripomniti. Toda ni izgovoril. Vedeli smo, prav dobro smo čutili, kaj je hotel povedati; ali . . . saj ni mogoče.

Pa vendar je bilo. Nenadoma je potegnil močan jug. Ognjeni val se je z vso močjo pognal proti nam, da je sikalo in piskalo v žitu, ki se je onemoglo krčilo in padalo od vročine. Spogledali smo se in onemeli. Orodje nam je popadalo iz rok.

»Konec!« je zašepetal nekdo.

»Da, konec!« smo ponavljali vsi.

»Konec!« je sikalo v ognju.

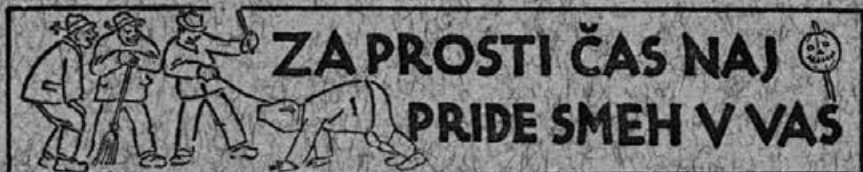
S krvavečim pogledom in žalostjo v srcu smo gledali v uničujoče valove ognja. Glava nam je klonila na prsi. Tako težka je bila in mi smo bili tako brez moči in nebogljeni pred to strašno naravno silo! Samo na Kamnu sem imel pšenico, veliko njivo sem jo imel. Vsa je zgorela. Pa še gledati moraš, ko ti jo uničuje . . . In ti ne moreš ob tem drugega kot preklinjati! — Tisto leto je bilo veliko pomanjkanje pri nas. Niti za praznike nismo imeli kruha. Ogenj, ki ti uničuje imovino in lakota, ki ti uničuje telo. To je najstrašnejše doživetje za človeka. In mi smo tem nevarnostim vedno izpostavljeni . . .«

Medtem, ko je govoril, so se oblaki razpršili. Posijalo je sonce, ki po dežju sveti s posebno jasnim sijem. Nebo je bilo čisto in modro. V zraku, ki je bil prozoren in svež, je trepetal hlad. Niti oblacka ni bilo več videti.

»Po dežju je,« je dognal kmet. »Grem obračat seno, da ga bomo spravili v kope . . . Janez! Milka!« je vpil proti veži. »Vzemita vile in grablje . . . Gremo . . .!«

Iz veže se je zaslišal zategnjen: »Ja!«

Kmet je vstal ter mi stisnil roko v slovo, potem pa je vzel grablje in oddrsal po vrtu proti travniku. Iz veže sta planila njegova dva otroka in jo ucvrla za očeto kot dvoje mladih žrebet. Smejala sta se in se lovila. Njun smeh je polnil vrt in dvorišče. Prisluhnil sem temu smehu, ki je bil tako prijetno zvoneč in prost življenjskih skrbi, dokler ni zamrl nekje na travniku. (Konec)

NE MARA NICESAR

Zena: »Kaj hočeš, da ti kupim za rojstni dan, Filip?«

Mož: »Nič, draga moja, saj nimam denarja!«

SAMA S SEBOJ GOVORI

Berce: »Ali je res, da tvoja žena, kadar je sama, s seboj govori?«

Stakne: »Verjemi mi, ne vem, ker kadar je sama, nisem pri njej.«

SIJAJEN IZUM...

Stopar: »Imam sijajen izum. Z njegovo pomočjo gledam skozi zid.«

Slokar: »In kakšen je ta izum?«

Stopar: »Prozoren!«

NIKJER DRUGJE

Narednik: »Ali znate plavati?«

Redov: »Znam, gospod narednik.«

Narednik: »Kje ste se naučili?«

Redov: »V vodi!«

SREČA V NESREČI

Slanc: »Pomislil, prijatelj Miha je zadel v loteriji pet dni po poroki petstotisoč!«

Kanc: »To pomeni srečo v nesreči!«

SOLARJEVA PREBRISANOST

Mati: »Kaj? S tako umazanim vratom hočeš iti v šolo?«

Tonček: »Oh, zakaj pa ne? Kaj ne vidiš, da se ne opazi, ko pa je tako gosta meglal!«

ZVESTA ŽENA...

Mož: »Ali si brala? Petrič je umrl in zapustil svoji ženi milijon dinarjev. Ali bi bila rada njegova vdova?«

Zena: »Njegova ne, ampak tvojal!«

PRED SODNIKI

Sodnik: »Ali ste že spet tu? Kaj vam nisem zadnjič rekel, da vas nočem več videti?«

Tat: »Saj sem orožnikom to povedal, toda niso hoteli o tem nič slišati!«

Ekonom

r. z. z o. z.

v Ljubljani, Kolodvorska ul. 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavljala vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zдроб, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zдроб, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, lešprani, kaša. — Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo. —

Glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne »Ilovac«, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

Kmetski hranilni in posojilni dom

Telefon številka 28-47 **V LJUBLJANI** Brzjavila: "Kmetiskidom"

registrirana zadruga z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun poštne hranilnice številka 14.257 ● Račun pri Narodni banki

nove vloge vsak čas razpoložljive obrestuje

po **4% - 5%**

Za vse vloge nudi popolno varnost

Otvorja tekoče račune

Eskontuje menice. Daje kratkoročna posojila. Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

Razne vrste

ZDRAVILNIH ZELIŠČ

kupuje po najvišjih dnevnih cenah

KMETIJSKA DRUŽBA, r. z. z o. z.

v LJUBLJANI

Novi trg 3

Zahtevajte informacije — pošljite vzorce in ponudbe!